

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**

Bakalářská práce

České Budějovice 2011

Markéta Kolářová

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

**KATEDRA PEDAGOGIKY
A PSYCHOLOGIE**

**Příprava na vstup do ZŠ
Bakalářská práce**

České Budějovice 2011

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Marta Franclová

Autor:
Markéta Kolářová

**UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA
IN ČESKÉ BUDĚJOVICE**

PEDAGOGICAL FACULTY

**DEPARTMENT OF PEDAGOGY
AND PSYCHOLOGY**

**Preparation for entering the basic school
Bachelor thesis**

České Budějovice 2011

**Supervisor:
PhDr. Marta Franclová**

**Author:
Markéta Kolářová**

BIBLIOGRAFICKÁ IDENTIFIKACE

Jméno a příjmení autora: Markéta Kolářová

Název bakalářské práce: Příprava na vstup do ZŠ

Pracoviště: Učitelství pro mateřské školy, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Marta Franclová

Rok obhajoby bakalářské práce: 2011

Abstrakt:

Tématem bakalářské práce je zjistit, jak jsou děti předškolního věku individuálně a systematicky připravovány na vstup do ZŠ.

První část teoretická je zaměřena na porovnání pojetí předškolního a primárního vzdělávání v kurikulárních dokumentech.

Druhá část je věnována popisu dítěte, které zahajuje školní docházku z pohledu vývojové psychologie. Pozornost se zde také soustřeďuje na školní zralost.

Praktická část je zaměřena na to, jak mateřská škola může individuálně a systematicky připravovat dítě na zahájení školní docházky. Práce /bakalářská/ zkoumá, jakých oblastí se týká příprava dítěte na školní docházku a jaké konkrétní činnosti lze s dětmi realizovat.

Klíčová slova: kurikulární dokumenty, Bílá kniha, RVP PV, RVP ZV, předškolní dítě z pohledu vývojové psychologie, školní zralost, nástup do školy, anamnéza, individuální a systematická příprava, konkrétní činnosti, cíle, konečné výstupy.

BIBLIOGRAPHIC IDENTIFICATION

Name and Surname: Markéta Kolářová

Title of Bachelor Thesis: Preparation for entering the basic school

Department: Nursery School Teaching, Pedagogical faculty, University of South Bohemia in České Budějovice

Supervisor: PhDr. Marta Franclová

The year of presentation: 2011

Abstract :

This thesis' topic is to find out how pre-school children are individually and methodically prepared to enter elementary schools.

The first theoretical part of this thesis compares a conception of a pre-school education and a primary level in some curricular documents.

The second part of the thesis describes a child entering the elementary school with a view of a psychology of evolution. The attention is paid to the child's school maturity.

The practical part is focused on how a nursery school can individually and methodically prepare the child to a compulsory education. An emphasis is also paid to some particular activities to be done with children and to the different fields of the child's preparation for its compulsory education.

Keywords: biographical documents, White book, Framework curriculum for pre-school education, Framework curriculum for primary education, a pre-school child with a view of a psychology of evolution, school maturity, entering the school, anamnesis, individual and systematic preparation, specific activities, aims, final outputs

Prohlášení o samostatném vypracování práce:

Prohlašuji, že jsem tuto seminární práci na téma „ Příprava na vstup do ZŠ“ vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice duben 2011

.....

Poděkování:

Děkuji PhDr. Martě Franclové za pomoc při vedení bakalářské práce, ochotu a cenné rady při vypracování bakalářské práce.

OBSAH

1 ÚVOD	10
2 KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY	12
2.1 Bílá kniha	12
2.2 Rámcové vzdělávací programy	14
2.2.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	14
2.2.2 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	16
2.3 Porovnání předškolního a primárního vzdělávání	18
3 PŘEDŠKOLNÍ DÍTĚ Z POHLEDU VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE	20
3.1 Vývoj poznávacích procesů v předškolním věku	20
3.2 Rozvoj dětské identity	22
3.3 Identifikace s mužskou a ženskou rolí	23
3.4 Socializace	23
3.5 Normy chování	24
3.6 Rozvoj sociálních dovedností	24
3.7 Význam rodiny pro psychologický vývoj	25
3.8 Vrstevnické vztahy a role	25
3.9 Komunikace	26
4 VYMEZENÍ A POSOUZENÍ ŠKOLNÍ ZRALOSTI	28
4.1 Školní zralost	28
4.2 Znaký šestiletých dětí	30
4.3 Nejčastější uváděné druhy zralostí	32
4.3.1 Fyzická zralost	32
4.3.2 Psychická zralost	33
4.3.3 Sociální zralost	33
4.3.4 Emoční zralost	35
4.4 Hlavní kritéria pro vstup do první třídy ZŠ	36
5 NÁSTUP DO ŠKOLY	37
5.1 Výběr školy	37
5.2 Seznamování se ZŠ a nástup do školy	37

6 PRAKTICKÁ ČÁST	39
6.1 Cíle a úkoly	39
6.1.1 Cíle práce	39
6.1.2 Úkoly práce	39
7 PŘÍPADOVÉ STUDIE	41
8 VÝSLEDKY	74
9 ZÁVĚR	75
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	76
11 SEZNAM ZKRATEK	78
12 PŘÍLOHY	79

1 ÚVOD

Dovršení šestého roku je v lidském životě mezníkem trojnásobným: po stránce biologické, psychické i sociální. Role školáka udává ráz dalším létům více než cokoliv jiného a má pro dítě velký význam.

Dítěti velmi pomáhá, když jeho rodič neustále spolupracuje s učitelkami v MŠ nebo v ZŠ. Odbourávají tak společně některé vzniklé problémy, které je dobré řešit pokud možno ihned. Rodič má navíc větší možnost prožívat se svým dítětem přechod z předškolního vzdělávání do primárního a získává tak pro sebe informace o tom, jak je dítě na školu připraveno, kde má např. nějaké rezervy, popř. co by se dalo udělat pro to, aby dítě, bylo co nejlépe připraveno na vstup do 1. třídy.

Je všeobecně známo, že učitelky sledují dítě předškolního věku při osvojování různých dovedností, které se následovně zaznamenávají několikrát během každého školního roku. Aby se dítě naučilo číst, psát a počítat, musí nejprve zvládnout některé základní dovednosti a způsoby chování, které souvisejí s jistými psychomotorickými činnostmi. Pokud bychom tuto vývojovou etapu dítěte zanedbali již během předškolního věku, bylo by třeba všechny tyto „mezery“, které by se v těchto základních dovednostech objevily, vyplnit při nástupu do první třídy. Zjistili bychom totiž u dítěte výrazné opoždění, jehož důsledky by mohly být velice vážné.

Pokud tedy rodiče, učitelé a vychovatelé děti lépe připraví na školu, mohou se vyvarovat obtížného dohánění. Prokážou jim neocenitelnou službu a místo pravděpodobného neúspěchu jim připraví úspěch, který je povzbudí.

V praktické části jsem se pokusila sestavit harmonogram a přípravu všech šestiletých a sedmiletých dětí ze své třídy tak, abych zajistila co největší připravenost pro tyto děti do první třídy ZŠ.

Je třeba se při tom zabývat školní zralostí, školní připraveností, psychologickým vývojem i konkrétními činnostmi tak, abychom dítě připravili vyváženě, všestranně.

Není pochyb o tom, že pokud jde do první třídy ZŠ dobře připraveno z MŠ, zvládá mnohem lépe učivo, úkoly, ale i režim, nový kolektiv a všechny ostatní činnosti.

Právě proto je potřeba dbát na to, aby učitelky MŠ připravovaly činnosti dětem individuálně, vzhledem k potřebám dítěte a zabývaly se každým svým žákem zvlášť.

Není na škodu připravit si harmonogram, ve kterém si připomeneme anamnézu, podíváme se na dítě z pohledu oblastí školní zralosti, stanovíme případné nedostatky u každé z oblastí, určíme si cíle, které nám ukáží kam chceme dítě směřovat a dovést, určíme konkrétní činnosti, u kterých předpokládáme, že nás dovedou co nejbliže ke

stanovenému cíli a přiřadíme k nim časové úseky, ve kterých budeme dané činnosti provádět. Ze všech těchto informací nám vyplynou předpokládané výstupy. Po uplynutí časového úseku evaluujeme, a tak zjistíme, jak se dítě zlepšilo v určité oblasti a kde je potřeba ještě procvičovat. Vždy, ale přihlížíme k možnostem dítěte, k jeho potřebám a k jeho zájmům.

2 KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY

2.1 Bílá kniha

Bílá kniha (2001 – Národní program rozvoje vzdělávání v ČR) přináší zásadní zlom v procesu transformace. Zde bylo popsáno vše pozitivní z uplynulých let, navazuje na mnohé projekty reformy, expertní studie, praktické zkušenosti z dosavadního procesu transformace a výsledky veřejné diskuse. Tento program byl projektován vládou a závazně vymezil hlavní strategické linie vzdělávací politiky v ČR. Stal se základním podkladem k tvorbě nového školského zákona, který byl přijat v r. 2004.

Bílá kniha se týká většiny klíčových otázek (pojetí, rolí a funkcí školy, cílů a obsahu vzdělávání, struktury školského systému, způsob řízení, financování a evaluace školství - hodnocení kvalit škol, pojetí inspirace apod., pojetí učitelské profese, rolí a klíčových kompetencí učitele, vzdělávání učitelů a jejich dalšího profesního rozvoje atd.

Znovu se objevuje názor, že nesmí jít pouze o osvojení velkého množství poznatků, ale především o rozvoj myšlení, kompetencí (zpracovávat informace, umět se učit, plánovat, organizovat, spolupracovat, kvalitně komunikovat, konstruktivně řešit problémy), postojů, hodnot a rozvíjení osobních kvalit.

Nově pojaté cíle vzdělávání vycházejí z všeobecně uznávané formulace **čtyř pilířů** - základních cílů vzdělávání pro 21. století, jimž má škola věnovat pozornost.

- 1) Učit se poznávat
- 2) Učit se jednat
- 3) Učit se žít společně
- 4) Učit se být

Za důležité se považuje:

- koncept celoživotního učení (aby škola motivovala a vybavovala potřebnými nástroji)
- multikulturní výchova a výchova k demokratickému občanství jako součást přípravy k životu ve sjednocující se Evropě
- individualizace vzdělávání
- vymezení kvality vzdělávání a kritéria k jejím hodnocení apod.

Bílá kniha definuje novou kurikulární politiku, jež bude klást důraz na rozvoj kompetencí, postojů a hodnot, na integraci výuky a mezipředmětové vztahy, na nové

předměty a strategie výuky (např. kooperativní a projektová výuka, péče o kvalitní sociální klima ve třídě).

„Upřesňuje úlohu státu, která spočívá především v definování pravidel hry (stanovit strategie, cíle a celkový směr vývoje, vymežit kompetence jednotlivých účastníků), vytvářet odpovídající podmínky, založit hlavní mechanismy nepřímého řízení (kurikulární politiky, evaluace, financování, podpory práce školy a učitele) a vyvíjet stálý tlak na dosažení společných cílů.“ (Bílá kniha 2001, s. 37)

Upozorňuje také na to, že k tomu, aby byla prosazena nová reforma vzdělávání, je nutná vnitřní reforma školy. Považuje se za důležité vytvořit podmínky k její systémové podpoře.

Přinesla důležitou „morální podporu shora“, kdy se zcela změnil názor na vývoj českého vzdělávání. Jeho inovace spočívá v otevřenosti, vstřícnosti vůči různosti žáků, důrazu na osobnostní rozvoj dítěte a ve snaze o dosažení maxima. Dále pak v rozvoji individuálních možností každého dítěte, v úsilí o proměnu tradiční školy, zaměřené především na předávání poznatků v hotové podobě, a o proměnu metod a forem práce.

Úlohou školy – je co nejlépe realizovat na základě své profesionální zodpovědnosti ty vzdělávací cíle, které si v rámci pravidel předepsaných státem sama stanoví.

Na každé úrovni se přitom vyžaduje spolupráce státní správy a samosprávy i účast okolní společnosti, sociálních partnerů a rodičů.

„Místo systémů příkazů a jejich provádění se vytváří mechanismus, který diferencuje, propojuje a navzájem vyvažuje jednotlivé úrovně i formy řízení tak, aby při sledování společných cílů co nejvíce podněcoval iniciativu a tvořivost všech partnerů.“ (Bílá kniha 2001, s. 37)

Nejvyšší úrovní tohoto systému je STÁTNÍ PROGRAM VZDĚLÁVÁNÍ (Národní kurikulum). Za jeho zpracování odpovídá MŠMT. Tento program vyjadřuje hlavní zásady kurikulární politiky státu a obecné požadavky, do nichž se prolínají všechny cíle vzdělávání a výchovy, a také vymezuje humanistické a demokratické hodnoty.

2.2 Rámcové vzdělávací programy

„V souladu s novými principy kurikulární politiky, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize) a zakotvenými v zákoně o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let.

Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny **na dvou úrovních – státní a školní**. Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují **Národní program vzdělávání (NPV)** a **Rámcové vzdělávací cíle (RVP)**.

Zatímco NPV formuluje požadavky na vzdělávání, které jsou platné v počátečním vzdělávání jako celku, RVP vymezuje závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy.“ (RVP PV, 2004, s.3).

2.2.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV)

„**RVP PV** vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Stanovuje elementární vzdělanostní základ, na který může navazovat základní vzdělávání.“ (RVP PV, 2004, s. 6).

„Koncepte předškolního vzdělávání se orientuje k tomu, **aby si dítě od útlého věku osvojovalo základy klíčových kompetencí a získávalo tak předpoklady pro své celoživotní vzdělávání.**“ (RVP PV, 2004, s.7)

Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti **od tří do šesti (sedmi) let**. **Třídy mohou být vytvořeny homogenně či heterogenně**, stejně tak je možno do tříd běžných mateřských škol zařazovat děti se speciálními potřebami a vytvářet **třídy integrované**.

Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je **doplňovat rodinnou výchovu**, zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených **podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení, obohacovat denní program a poskytovat dítěti odbornou péči**. **Patří sem i usnadňování jeho další životní i vzdělávací cesty** tím, že rozvíjí jeho osobnost, podporuje tělesný rozvoj a zdraví, osobní spokojenost a pohodu, napomáhá mu v chápání okolního světa a motivuje jej k dalšímu poznávání a učení. Dále pak učí dítě žít ve společnosti ostatních a přibližuje mu normy a hodnoty touto společností uznávané. Předškolní vzdělávání má vytvářet

dobré předpoklady pro pokračování ve vzdělávání a má maximálně podporovat individuální rozvojové možnosti dítěte. Úkol diagnostický spočívá zejména ve vztahu k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

Vhodné jsou metody **prožitkového a kooperativního učení hrou a činnostmi** dětí, které jsou založeny na přímých zážitcích dítěte, podporují dětskou zvědavost a potřebu objevovat, podněcují radost z učení, jeho zájem poznávat nové, získávat zkušenosti a ovládat další dovednosti.

RVP PV pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi : stanovuje **cíle v podobě záměrů** a **cíle v podobě výstupů**, nejprve v **úrovni obecné** a následně pak v **úrovni oblastní**.

Na úrovni obecné se jedná konkrétně o tyto kategorie:

Rámcové cíle - záměry

Rozvíjí každého jedince po stránce fyzické, psychické a sociální, a vede ho tak, aby na konci svého předškolního období byl jedinečnou a relativně samostatnou osobností, způsobilou zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na něj běžně kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy) a které ho v budoucnu nevyhnutelně očekávají.

- 1) rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
- 2) osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost
- 3) získání osobní samostatnosti a schopností projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí

Klíčové kompetence – výstupy

Jsou obecně formulovány jako soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot.

- 1) kompetence k učení
- 2) kompetence k řešení problémů
- 3) kompetence komunikativní
- 4) kompetence sociální a personální
- 5) kompetence činnostní a občanské

Na úrovni oblastní se jedná konkrétně o tyto kategorie:

Dílčí cíle – vyjadřují konkrétní záměry, jež přísluší určité vzdělávací oblasti

Dílčí výstupy – dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které dílčím cílům odpovídají

- 1) oblast biologická (dítě a jeho tělo)
- 2) oblast psychologická (dítě a jeho psychika)
- 3) oblast interpersonální (dítě a ten druhý)
- 4) oblast sociálně – kulturní (dítě a společnost)
- 5) oblast environmentální (dítě a svět)

Tyto cílové kategorie jsou těsně spjaté a vzájemně spolu korespondují.

2.2.2 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)

Za další úroveň kurikulárních dokumentů je považován klíčový dokument, konkretizující požadavky státu, který vymezil základní rámce v podobě cílů, obsahu a očekávaných výstupů v oblasti základního vzdělávání. Tento dokument vznikl v letech 2001 – 2004 (**Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - dále jen RVP ZV**) a navazuje na Bílou knihu a na její základní směry kurikulární politiky.

„Tento program vychází z nového pojetí základního vzdělávání, funkcí a klíčových cílů školy, pojetí kvalitní školní výuky a strategií učení.“ (RVP ZV, 2004, s. 5-10).

Mění se cíle vzdělávání, kdy z původních cílů (jako jsou vědomosti, dovednosti, návyky s důrazem na paměťové osvojování velkého množství poznatků v hotové podobě) jde nyní o všestrannou kultivaci dětské osobnosti, o celistvý rozvoj v oblasti kognitivní, v oblasti kompetencí, postojů a hodnot.

„Základním cílem vzdělávání je pokus o vymezení klíčových kompetencí, jako je „souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot“ a vybavit jimi všechny žáky. Bližší popis klíčových kompetencí je uveden v RVP ZV. Tyto výstupy se nedefinují ve výsledcích vzdělávání „jazyka“ (rozvoje osobnosti žáka), ale ve vzdělávání „jazyka“ (v podobě konkrétních témat a vědomostí, které si má žák osvojit).“ (Proměny primárního vzdělávání, 1989, s.19).

Nejde o přeceňování či podceňování jakéhokoliv rozvoje žákovy osobnosti, ale jde o důraz komplexnosti působení na žáka, na jeho vyvážený rozvoj v oblasti kognitivní, sociální, emocionální atd.

Tato proměna cílů základního vzdělávání je především otázkou míry důrazu, hledání rovnováhy mezi tradičním důrazem na kvalitu vědomostí, dovedností, postojů,

hodnotových orientací, zájmů a vnitřní motivace k poznávání a mezi dalším vzděláváním, kultivací etických kvalit dětské osobnosti, pěstováním dovedností, sebedůvěry. Co se týká obsahu základního vzdělávání, je závazně vymezen v podobě očekávaných výstupů a učiva, které si mají žáci osvojit.

Významným trendem je důraz na individualizaci (tzn. usilování o předpokládané výsledky na úrovni osobního maxima každého žáka v závislosti na jeho individuálních možnostech). „Do popředí se tak dostává otázka přiměřenosti požadavků na jednotlivé žáky.

Důležitým posunem je chápání osvojování klíčových kompetencí, v němž základní vzdělávání je důležitá složka celoživotního učení.“ (Proměny primárního vzdělávání v ČR, 1989, s.19)

„Učivo a očekávané výstupy vzdělávání nejsou formulovány podle jednotlivých ročníků, ale pro delší časové období : 1 – 3. ročník, 4 – 5. ročník, 6 – 9. ročník. Tato periodizace vývoje odpovídá současně vývojové psychologii školního věku.

Obsah vzdělávání v RVP ZV je koncipován do vzdělávacích oblastí, což umožňuje jiná pojetí obsahu, než je členění do tradičních předmětů. Toto pojetí podporuje obsahovou integraci, propojování poznatků, lepší chápání vztahů atd.“(Proměny primárního vzdělávání v ČR, 1989, s.20)

„RVP ZV je tzv. „ otevřený dokument, který bude v určitých časových etapách inovován podle měnících se potřeb společnosti...“ (RVP PV, 2004, s.2).

Proto ho lze chápat jako dobré východisko k dalšímu zkoumání a dotváření na základě odborných diskusí a zkušeností škol v rámci pilotního ověřování. „Otevírá prostor také pro proměny procesů vyučování a učení. Rozhodující význam pro dosahování stanovených cílů má rozhodující význam kvalita procesů vzdělávání (kvalitní komunikace mezi učitelem a žáky, školou a rodiči, učiteli navzájem, kvalitní sociální klima třídy i celé školy, aktivní metody a strategie výuky vhodné způsoby hodnocení žáků apod.)“ (Proměny primárního vzdělávání v ČR, 1989, s.20)

Je velmi důležité nalézt na jedné straně rovnováhu mezi důrazem na cíle, obsahy a výstupy a na straně druhé mezi podmínky a procesy školního vzdělávání. „Péče o kvalitní klima školy je dnes celosvětově považováno za jeden z klíčových znaků dobré, kvalitní a efektivní školy.“ (Proměny primárního vzdělávání v ČR, 1989, s. 20)

2.3 Porovnání předškolního a primárního vzdělávání

Základní vzdělávání

RVP ZV je sestaven pro základní vzdělávání. To je v současnosti jedinou vzdělávací etapou, tvořící základ pro celoživotní učení u celé populace, a povinně se jí účastní každé dítě v ČR. „**Základní vzdělávání je rozděleno na 1. a 2. stupeň.** Každá tato etapa má specifické vzdělávací cíle, odlišné metody a formy práce, ale i problémy, které je třeba řešit, proto jim i tento dokument věnuje samostatné části.“ (Bílá kniha, 2001, s.47)

První stupeň základního vzdělávání

„Je velmi významným a didakticky specifickým stupněm vzdělávání z hlediska vývoje žáků. Zprostředkovává žákům především přechod z režimově volnějšího a příznivějšího rodinného života a předškolního vzdělávání **do systematického povinného vzdělávání.** Vstup do základního vzdělávání **patří k nejnáročnějším obdobím,** s nimiž se musí člověk ve svém životě vyrovnávat. Přináší časové a režimové změny, jiný a pravidelnější způsob práce, nové prostředí, lidi a vztahy, změny ve stravovacím, pitném či pohybovém režimu. Proto by měl 1. stupeň základního vzdělávání více než dosud **respektovat přirozené potřeby žáků, individuální úroveň** jejich zrání a učení a přizpůsobovat tomu učební program.“

„Základem nové kvality 1. stupně základního vzdělávání je co **nejkomplexnější poznání individuálních potřeb a možností každého žáka a jejich respektování.**

Každý z žáků má nárok na individuální tempo, možnosti chybování a nalézání, hodnocení podle individuální změny v učení i socializaci, na prostor pro individuální projev a názor, pro vzájemnou komunikaci, uspokojování fyziologických potřeb (potřeb bezpečí, jistoty, citu, sounáležitosti, sebedůvěry a seberealizace).

Smyslem je také **snížit velké množství odkladů** zahájení povinné školní docházky i **nepříznivých dopadů počátečních neúspěchů na vztah ke škole, učitelům a k dalšímu učení.**

Cílem je vytvářet předpoklady pro celoživotní učení – získání základních návyků a dovedností pro školní i mimoškolní práci, vytváření motivace k učení, osvojování základní gramotnosti jako nástroje dalšího úspěšného vzdělávání, postupné utváření uceleného náhledu na svět včetně vztahu k životnímu prostředí, založeného na citovém, znalostním a aktivním přístupu k jeho ochraně, kultivace žákovy osobnosti

(jeho postojů, hodnotových orientací a zájmů) a podpora zdraví.“ (Bílá kniha, 2001, s.47)

Tento stupeň má zásadní význam pro včasné **podchycení specifických zájmů, schopností či nadání žáků**. Chce postupně **minimalizovat vyčleňování talentovaných žáků do výběrových tříd** a stejně tak **minimalizovat trvalé vyčleňování žáků se sociálními, zdravotními a učebními problémy**.

„**Změny v pojetí vyučování** znamenají především **změnu myšlení učitelů i rodičů**. Změnu jejich pohledu na potřeby a možnosti žáků, na cíle, k nimž jejich vzdělávání směřuje, na obsah učiva i způsob, jak k těmto cílům dospět. Znamená to i **změny v pedagogické autonomii učitelů** – tj. v možnosti vytvářet vyučovací dokumenty a materiály, které vycházejí z konkrétní úrovně žáků, podmínek školy, vlastního pracovního stylu učitele i z jeho představy o přípravě kvalitního vyučování a ověřování nových metod a forem vyučování.“ (Bílá kniha, 2001, s. 47)

Základem pro toto pojetí musí být **příznivá sociální, emocionální a pracovní atmosféra**. Školy musí být pro žáka místem pozitivních prožitků a zajímavých zkušeností.

„Pro vzdělávání žáků je důležitá **vhodná atmosféra, úzký a velmi lidský kontakt mezi učitelem a žákem i žáky** mezi sebou, který se přetváří ve společně uznávaný řád (pravidla), naplněný pochopením, respektem, spoluprací, aktivitou, prostorem pro každého. Žáci by měli být postupně vedeni k vzájemnému hodnocení a sebehodnocení.“ (Bílá kniha, 2001, s. 48)

3 PŘEDŠKOLNÍ DÍTĚ Z POHLEDU VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE

Toto období trvá přibližně od 3 do 6 let. Konec této fáze není určen jen fyzickým věkem, ale především sociálně nástupem do školy. Charakteristickým znakem tohoto věku je postupné uvolňování vázanosti na rodinu a rozvoj aktivity, která už není tak samoúčelná, osvojení běžných norem chování, znalost obsahu rolí a přijatelná úroveň komunikace. Dětské myšlení je ale stále prelogické (nerespektuje plně zákony logiky) a egocentrické.

3.1 Vývoj poznávacích procesů v předškolním věku

Poznávání se v tomto věku projevuje především v zaměřenosti na nejbližší svět a pravidla, která v něm platí. J. Piaget (1970) nazval typický způsob uvažování předškolních dětí názorným, intuitivním myšlením

Jeho typické znaky:

- a) **Egocentrismus** = ulpívání na subjektivním pohledu a tendence zkreslovat úsudky na základě subjektivních preferencí
- b) **Fenomenismus** = důraz na určitou zjevnou podobu světa, ebeny, představu. Dítě je fixováno na nějaký obraz reality, který není schopno ve svých úvahách opustit (odmítá např. takové sdělení, že velryba není ryba). V této souvislosti jde zároveň o přetrvávající vazbu na přítomnost, na aktuální podobu světa - mluvíme o prezentismus.
- c) **Magičnost** = tendence pomáhat si při interpretaci dění v reálném světě fantazií a poznání zkreslovat.
- d) **Absolutismus** = přesvědčení, že každé poznání musí mít definitivní a jednoznačnou platnost. Tato tendence je jedním z projevů dětské potřeby jistoty. Relativita názorů dospělých je pro děti tohoto věku nepochopitelná.

„Zjevná podoba světa má pro dítě natolik dominantní význam, že pro ně jakákoliv zásadnější proměna vzezření nějakého objektu či situace představuje ztrátu jejich původní totožnosti. Dítě sice již dříve **pocho pilo trvalost existence objektů** vnějšího světa, ale dosud si neuvědomuje, že jde o trvalost jejich podstatných znaků.“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s. 103).

Mladší školáci **pletou vnější vzhled s podstatou skutečnosti.** (*Když něco nějak vypadá, tak to podle jejich názoru také takové musí být.*). Pojem zachování podstaty objektu se na konci předškolního období rozvine to té míry, že dítě **chápe dočasnou či zdánlivou změnu jako nepodstatnou**, jako jednu z možných variant.

Dítě se jinak cítí a odlišně chová, např. v nějakém převlečení. Příčinou odmítání nového či odlišného oblečení, změny účesu apod. může být **strach ze ztráty identity.**

Vývoj myšlení je dlouhodobý proces. Pokud by se měnila jen jedna vlastnost objektu, dítě by chápalo, co se stalo. Jakmile se změní dva aspekty nějaké situace, jejich proměnu a charakter vzájemného vztahu nepochopí.

V řešení úkolů má předškolní dítě sice **vytvořen nějaký pojem trvalosti jednoho objektu v čase a prostoru**, ale **nemá vytvořen pojem trvalosti množiny předmětů.** Většina pětiletých věří tomu, že změna tvaru vede nezbytně ke změně množství, protože se jim to tak jeví.

Vnímání v předškolním věku je charakteristické **neschopností systematické aktivní explorační** (tj. systematického prohlížení jedné části po druhé).

Předškolní děti nejsou schopné uvažovat komplexněji, např. o více než jednom aspektu situace.

- a) **Ulpívají na jednom pohledu subjektu** a neberou v úvahu i jiné, z nichž se může posuzovaný objekt jevit úplně jinak.
- b) **Ulpívají na jednom stavu** (eventuálně jedné vlastnosti objektu) a považují jej za jeho podstatný a definitivní znak.

Interpretuje si realitu tak, aby pro něj byla srozumitelná a přijatelná. Tento přístup se u předškoláků projevuje i formou **nepravých lží, tzv. konfabulací.** Fantazie má v tomto období harmonizující význam. Je nezbytná pro citovou a rozumovou rovnováhu.

Typickým znakem myšlení je v tomto věku **útržkovitost, nekoordinovanost a nepropojenost, chybí komplexní přístup.** Uvažování je **zúžené, zaměřené jen na jednu oblast.** Zatím nejsou na takové úrovni, aby neměly spontánní tendenci složitější situaci zjednodušit a různorodé informace prostě vyloučit.

Dítě se učí mnohým věcem od dospělých a starších dětí.

Celkový vývoj dětského poznání je v předškolním věku charakteristický postupným opouštěním subjektivního pohledu a důrazu na viditelné projevy aktuální situace. Vyjadřuje svůj názor na svět v kresbě, vyprávění nebo ve hře, v nichž se plně projeví

typické znaky dětského myšlení i emočního prožívání. Skutečnost je zde zjednodušená, srozumitelná a případně i méně ohrožující.

3.2 Rozvoj dětské identity

„Rozvoj poznávacích procesů ovlivňuje i sebepojetí. Dítě o sobě uvažuje, uvědomuje si jedinečnost a odlišnost od ostatních lidí (základ takového pojetí sebe sama lze najít již na konci batolícího věku). V předškolním věku začínají děti chápat sebe sama jako subjekt, a tak vzniká vědomí vlastní identity. (Sebepojetí mladších dětí zahrnovalo různé informace o sobě samém, které měly popisný či hodnotící charakter, např. sebeobraz, představu sebe sama i názory a hodnocení jiných lidí.)“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s. 117)

Tělové schéma, (tj. obraz vlastního těla)

- má převážně vizuální charakter. Dítě ví, jak vypadá, pozná se v zrcadle a orientuje se ve svém těle. (Tělesná identita – schopnost vlastní tělo nejenom pociťovat, ale také ovládat.)

Sebehodnocení

- je jednoznačně závislé na názoru jiných osob, zejména rodičů. (Ztotožnění s rodiči slouží jako obohacení dětské identity).

Rodiče je ovlivňují:

- a) **emočně**, svou citovou vřelostí
- b) **svými požadavky a spokojeností** s mírou jejich naplnění
- c) **svým chováním a zejména verbálním vyjádřením** svého názoru na svého potomka

Předškolní dítě **přejímá názor dospělých na sebe sama nekriticky** tak, jak je mu prezentován. Sice o sobě také uvažuje, ale činí způsobem, jenž odpovídá jeho vývojové úrovni. (Egocentrismus mu pomáhá potvrdit vlastní významnost. Magičnost uvažování a snadnost zkreslení skutečnosti mu umožňuje uchovat si přijatelný obraz sebe sama.)

Nezralost sebepojetí se může projevat **majetnickými sklony** (dost často zdůrazňují, co je jejich, a nechtějí své věci nikomu půjčit), nekritičností a přehnaným důrazem na sebe sama (sklon k vychloubání).

Součástí identity

- se stává cokoliv, co nějakým způsobem k osobě patří, tj., jeho **osobní teritorium** (např. **lidé**, k nimž má nějaký vztah, **věci**, které mu patří, **prostředí**, v němž žije)
- jsou i všechny sociální role (klíčová je tzv. gender role – zahrnuje sociální pojetí mužské a ženské role, vymezuje její obsah, s nímž se pod tlakem sociokulturních vlivů postupně ztotožňuje – sociální pohlavní role)

3.3 Identifikace s mužskou a ženskou rolí

„Rozdíl obsahu mužské a ženské role není dán jen biologicky, ale má i své **sociální vymezení**.“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s.117).

„Chlapci a dívky jsou již od narození posuzováni jinak a rodiče k nim mají jiná očekávání. **Předškolní děti si uvědomují rozdíl obou pohlaví. Znají i obsah chlapecké a dívčí role.**“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s. 118).

Rozvoj této role je výsledkem sociálního učení. (Podmiňování – rodiče posilují správné chování dítěte tím, že ho pozitivně hodnotí, a proto se mu spíše naučí. Učení nápodobou, resp. identifikací – napodobování chování rodičů, staršího sourozence stejného pohlaví.)

Ve 3 letech si myslí, že by se mohlo snadno stát dítětem opačného pohlaví, kdyby se stejně oblékalo a mělo takový účes. Ve 4 letech už ví, že jeho pohlavní identita je trvalým znakem a že se nikdy nezmění. Přijetí mužské či ženské identity se projevuje i postupnou diferenciací dětské hry.

Chlapci se v průměru chovají ve hře agresivněji a projevují více fyzické aktivity, hra bývá hrubší, pokoušejí se být dominantnější nad vrstevníky, bývají zvědavější atd.

Dívky se projevují na rozdíl od chlapců jako bázlivější, s větším respektem k sociálním normám a lepší sebekontrolou.

3.4 Socializace

Období předškolního věku je označováno jako **věk iniciativy, jehož hlavní potřebou je aktivita** (Erikson, 1963).

„Na počátku této vývojové fáze dítě uspokojují mnohé činnosti sami o sobě, tzn. že jsou sami cílem. Teprve po dosažení určité úrovně se taková aktivita stává prostředkem a slouží k nějakému jinému cíli. Volba určité činnosti je stále ovládána emocemi a aktuálními potřebami, ale rozvíjí se i další mechanismy, které ji mohou ovlivňovat (např. regulační kompetence – mohou iniciativu usměrňovat k určitému

cíli – rozvoj je spojen s vývojem poznávacích procesů i socializace).“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s. 120).

3.5 Normy chování

Je-li v **heteronomní** fázi vývoje, (tzn. že ještě nemá vlastní názor a automaticky považuje za správné to, co určí dospělí. Morálka tohoto stádia je závislá na názorech a chování dospělých.

Piagetova teorie, podle níž:

- a) dětské chování závisí na úrovni poznávacích procesů
- b) je k dodržování norem motivováno systémem odměn a trestů

Ke konci předškolního věku je **schopno pociťovat vinu za nežádoucí chování** - začíná akceptovat určitá omezení jako bezvýhradně platná a samo pociťuje jejich porušení jako nepříjemné.

„Normy chování, které tvoří racionální základ autoregulačního systému, se dítě učí především ve své rodině.“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s. 122)

3.6 Rozvoj sociálních dovedností

„Dítě se učí **prosociálnímu chování** (lze charakterizovat jako pozitivní, respektující ostatní) jehož rozvoj je spojen s dosažením určité úrovně empatie, se schopností ovládnutí agresivity a vlastních aktuálních potřeb.“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s.123).

Rozvoj prosociálního chování je závislý na:

- a) uspokojení dětské potřeby jistoty a bezpečí
- b) dosažené úrovni kognitivních kompetencí
- c) sociálním učením, jehož je výsledkem

Rozvoj prosociálního chování je spojen s kontrolou a ovládnutím agresivních tendencí. Při hodnocení agresivního chování je třeba vzít v úvahu zejména:

- a) motivaci k takovému jednání
- b) schopnost dítěte pochopit negativní důsledky jednání
- c) schopnost dítěte chování ovládat a volit přijatelnější způsob prosazování svých potřeb

3.7 Význam rodiny pro psychický vývoj

Rodiče jsou pro své dítě významnou autoritou – představují ideál. Děti mají potřebu být jako rodiče (uspokojují si potřebu ve hře – zkouší si role dospělých, které by měly mít v budoucnosti a učí se je zvládnout alespoň na symbolické úrovni).

Rozpad rodin je velmi silným zásahem do jeho světa, a proto ovlivní jak postoj k vnějšímu světu, tak k sobě samému. **Dítě není schopné pochopit příčinu rozvodu, protože na tento problém nahlíží egocentricky.** Myslí si, že jsou viníky situace a reagují na rozvod jako na osobní zátěžovou situaci, protože je pro ně ztráta jednoho rodiče traumatem. Pokud z rodiny odejde jeden rodič (většinou je to otec), **chybí také model osobně významné mužské, event. ženské role.**

3.8 Vrstevnické vztahy a role

Uvolňuje se návaznost na rodinu a postupně i vázanost na dospělé. Vrstevnické vztahy se liší od vztahů s dospělými tím, že oba partneři jsou si rovni, mají podobné kompetence a obdobný status.

Vztahy se sourozenci

Sourozenecké vztahy jsou ovlivněny věkem a vývojovou úrovní. Děti jsou zároveň spojenci (ve společné hře) i soupeři. Jestliže je mezi sourozenci větší věkový rozdíl, přejímá starší spíše roli modelu, s níž se mladší ztotožňuje a napodobuje jej.

Starší pomáhá předškolnímu sourozenci v učení sociálních dovedností a v pochopení rodičovských očekávání, poskytuje mladšímu ochranu atd. Zároveň se touto zkušeností sám rozvíjí – učí se zvládat nadřazenou roli sociálně přijatelným způsobem (odolává pokušení zneužívat svého postavení a mladšího nadměrně ovládat (popř. terorizovat), učí se prostřednictvím poučování, při vysvětlování musí problém přesně a srozumitelně formulovat.

Rozhovor mezi sourozenci je typický tím, že mluví o svých potřebách, pocitech a zájmech. Vzájemný vztah sourozenců závisí ve značné míře na postoji rodičů, jak se dovedou vcítit do dětí a jak jim prezentují své názory.

Vztah ke kamarádům

Na rozdíl od sourozence má dítě v získávání kamaráda určitou možnost volby. Pokud mu kamarád nevyhovuje, může ho odmítnout.

„Předškolní dítě preferuje takového kamaráda, který je mu něčím podobný, má podobné potřeby a zájmy – trend „volby dvojníka“. Významná je především shoda

v oblasti vnějších znaků a projevů, dítě má potřebu sdílení činnosti.“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s.128)

Výběr kamaráda ovlivňuje především:

- a) pohlaví (stejné pohlaví)
- b) zevnějšek
- c) vlastnictví zajímavého předmětu
- d) chování

Předškolácká kamarádství bývají značně povrchní a proměnlivá. Občas vytvoří pár a vyloučí tak třetího. Dítě se nachází ve fázi sebeprosazení ve skupině vrstevníků, kde získává nějaké postavení, které odpovídá určité roli a má určitý status. Ve skupině rozvíjí schopnost soupeřit i spolupracovat – snaží se uplatňovat svoje schopnosti a prosazovat je mezi ostatními. Role soupeře je snazší a atraktivnější, zejména pro dominantního a dobře vybaveného jedince. Role spolupracovníka je obtížnější, protože vyžaduje spoluúčast zralejších mechanismů jako sebeovládání, vzdání se egocentrického pohledu na situaci, potlačení touhy po bezprostředním uspokojení vlastních potřeb, sdílení uspokojení s ostatními apod.

3.9 Komunikace

Dítě dovede přijatelným způsobem vyjádřit svoje názory a pocity, které chce druhému sdělit. „Přibližně od 4 let začíná být dítě schopné diferencovat způsob komunikace s ohledem na možnosti svého komunikačního partnera.“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s.131)

- a) **V komunikaci s dospělými** používá zdvořilejší způsob, vyhýbá se nežádoucím slovním výrazům atd.
- b) **Ve vztahu k vrstevníkům** vyjadřuje se přímo, používá často specifické výrazy a oslovení, ve hře přechází konverzace v monolog atd.
- c) **V komunikaci s malými dětmi** se dovede částečně přizpůsobit jejich komunikačním možnostem, věnuje větší pozornost vysvětlení i jejich potřebám.

V komunikaci jsou zřejmé typické rysy myšlení např. egocentrismus. Předškolák často nesdělí všechno, protože se v rámci svého egocentrismu domnívá, že posluchač samozřejmě ví totéž co on.

Konverzace je typická obtížemi v koordinaci všech dílčích dovedností, které jsou pro komunikaci důležité (dovednost věnovat pozornost sdělení druhé osoby, brát v úvahu její pohled na věc a její úroveň znalostí, přizpůsobování vlastního sdělení situace).

Komunikační projev může mít určité formální nedostatky. Většina dětí nedovede ještě správně vyslovovat, mnohé hlásky zaměňují jinými nebo je komolí – dětská dyslalie neboli patlavost.

4 VYMEZENÍ A POSOUZENÍ ŠKOLNÍ ZRALOSTI

4.1 Školní zralost

Jedná se o dosud nejznámější a nejfrekventovanější pojem, označující dosažení určitého stupně ve vývoji dítěte před vstupem do základní školy. „V pedagogicko-psychologickém pojetí znamená stav dítěte projevující se v takové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy. Toto pojetí vychází z vývojové psychologie, která vysvětluje, jak dítě dozrává ve své centrální nervové soustavě, ve svých mentálních schopnostech, vnímání, pozornosti, řečových a komunikativních dovednostech...“ (Kropáčková, J., Budeme mít prvňáčka, 2008, s. 11)

Ve školském zákoně je tento termín stanoven nejen časově: „Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dovrší šestý rok věku“, ale současně s ohledem na tělesnou i duševní vyspělost dítěte „začátek školní docházky je volen tak, aby dítě dosáhlo tzv. školní zralosti...“ (školský zákon č 561/2004 Sb.)

„Školní zralost je jedním z předpokladů přijatelného zvládnutí role školáka. Jde především o určitou úroveň zralosti CNS, která se projevuje změnou celkové reaktivity dítěte, zvýšenou odolností k zátěži a schopností koncentrace pozornosti. Zrání ovlivňuje i rozvoj motoriky a sensorické koordinace, zrakového a sluchového vnímání. Školní úspěšnost závisí i na rozvoji poznávacích schopností, které ovlivňují zrání i učení. Podmínkou přijatelné adaptace na školu je rovněž dosažení určité úrovně autoregulace.“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s. 146)

Původ slova lze spatřovat v německém termínu Schulreife, který se začal používat od třicátých let 20. století především v německé psychologické literatuře. J. A. Komenský ve svém díle Velká didaktika charakterizuje školní zralost jako stav dítěte, který zahrnuje zdravotní, psychickou i sociální způsobilost začít školní docházku a zvládnout požadavky výuky. Jedná se o výsledek biologického zrání nervové soustavy systému a celé dosavadní zkušenosti dítěte.

„Kdybychom chtěli Komenského kritéria přeložit do dnešního jazyka, řekli bychom patrně, že podmínky pro to, aby dítě úspěšně započalo svou školní dráhu, jsou:

- Dítě si v celém svém minulém vývoji osvojilo ty znalosti a návyky, které se od něho na prahu školní docházky očekávají.

- Dítě má v současné době dostatečně rozvinutou pozornost a přiměřeně vyvinuté intelektové schopnosti.
- Dítě je dostatečně motivováno k budoucímu soustavnému učení ve škole.“ (Langmeier, J., Vývojová psychologie, 1998, s. 103.)

Psychologové definují školní zralost jako „*způsobilost dítěte absolvovat školní vyučování*“, kdy je zapotřebí dosáhnout určité úrovně řeči, myšlenkových operací, pozornosti, soustředěnosti i sociálních dovedností.

V odborné literatuře bývá nejčastěji charakterizována jako stav dítěte, který zahrnuje jeho zdravotní, psychickou a sociální způsobilost začít školní docházku. Aby dítě zvládlo požadavky školní docházky, je tedy třeba, aby bylo zralé a připravené na vstup do první třídy základní školy.

„Doba nástupu do školy nebyla stanovena náhodně. Ve věku 6 – 7 let dochází k různým vývojovým změnám, které jsou podmíněny zráním a učením. Většina z nich je pro úspěšné zvládnutí role školáka důležitá, i když jejich význam může být různý. Kompetence, které jsou potřebné k přijatelnému zvládnutí školních požadavků, můžeme rozdělit do dvou skupin:

- Kompetence, které jsou závislé na zrání. V této souvislosti lze mluvit o školní zralosti.
- Kompetence, na jejich rozvoji se ve větší míře podílí učení. Jejich úroveň vyjadřuje školní připravenost.“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s. 136)

Od budoucích školáků očekáváme v praxi souhrn dovedností. Některé z nich ověřujeme už u zápisu. Dále si musí zvyknout si na nové prostředí a lidi, na nutnost se učit, bez možnosti smlouvat jako v předškolním období, na nemožnost udělat si volno, kdy chce a na jak dlouho chce. Dítě by mělo mít základní návyky chování ve společnosti, mělo by se umět představit, vědět, kde bydlí, jak se jmenuje tatínek a maminka, poznat podle obrázku známou pohádku a převyprávět ji. Schopnost sluchové analýzy a syntézy sice dozrává až ve škole, ale dítě většinou již odlišuje hlásky a označí první a poslední písmeno ve slovech.

Rozvíjí se schopnost vidět nablízko, proto snadněji vnímá detaily a lépe rozlišuje podobné obrázky a písmena. Společně s pamětí trénuje např. při hraní pexesa a skládání puzzle. Má zvládnutou hrubou motoriku a dostatečně rozvinutou jemnou motoriku, aby si dokázalo zapnout knoflík, nakreslit tužkou čáru či vlnovku. Budoucí prvňáček dokáže většinou s přehledem počítat do deseti a určit počet bonbónů.

Začíná chápat minulost těsně spjatou s přítomností a ví, co bylo včera a bude zítra. Zvyšuje se jeho emoční stabilita a odolnost vůči stresu. Mnohem lépe zvládá zátěž školních nároků, je vyrovnanější. Co ale nejvíce ovlivní jeho úspěšnost, je schopnost soustředění.

„Pro zvládnutí nároků spojených s rolí školáka je významná i školní připravenost. Dítě musí dosáhnout přijatelné socializační úrovně, mělo by zvládnout určité role, umět přijatelným způsobem komunikovat, respektovat běžné normy chování. V socializačním procesu má největší význam rodina, jejíž hodnoty a normy dítě přijímá. V tomto směru je důležitý i obecný postoj ke vzdělání, který ovlivňuje motivaci dítěte ke školní práci.“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s. 147)

4.2 Znaky šestiletých dětí

„Pro šestileté děti jsou určité typické znaky, které musíme vzít v úvahu, abychom jim poskytli to, co potřebují.“ (Kreisllová, Z., Krok za krokem 1.třídou, 2008, s.16)

Fyzický vývoj

- velká potřeba pohybu, plno energie
- snadná únava
- ustálené používání pravé nebo levé ruky
- zvládání koordinace pohybů
- rozvíjení jemné motoriky

Sociální vývoj

- přijímání autority dospělého, napodobování dospělého
- touha být milován
- smysl pro humor
- svědomité přistupování k práci, bere věci vážně
- přeceňování svých schopností
- potřeba povzbuzení, podpory
- záliba v individuálních činnostech
- potřeba partnera při hře
- výběr kamarádů
- spolupráce v menších skupinách

- prosazení svého názoru, dominance, panovačnost
- preferování přidělení úkolů a předem stanovených pravidel
- potřeba být první

Emocionální vývoj

- rozlišování dobra a zla
- smysl pro „fair play“, vyžadování pravidel
- ovládání svých emocí
- vnímání pocitu ostatních, občas tendence žalovat
- častá hádavost (spory nejsou dlouhodobé)
- schopnost prožívat radost
- milování překvapení
- schopnost odloučení od rodiny

Kognitivní vývoj

- chápání časových pojmů z budoucnosti
- představa o čase
- chápání koloběhu životních dějů
- uvědomování množství a rozměrů
- třídění předmětů podle znaků a vlastností
- soustředěnost na určitou činnost
- kladení otázek, zvědavost
- zájem o stále nové hry (obliba manipulační a stolní hry)
- zájem o výsledný produkt, ale i samotný proces tvorby
- záliba ve více činnostech najednou
- záliba ve stálém opakování toho, co se naučilo
- radost z úspěchu při opakování úkolů
- schopnost učit se mechanicky
- radost ze samostatné práce ve vlastním tempu
- schopnost hodnocení práce své i druhých
- radost ze zjišťování, jak věci fungují (rozebírání věcí)
- schopnost konkrétního myšlení

Jazykový vývoj

- používání vhodných výrazů a slovních obrátů

- dobrá komunikace s rodinou, přáteli i cizími osobami
- občasné problémy ve vyslovování hlásek
- radost ze svého vysvětlování, vyprávění (často přehání)
- záliba ve vtípech a hádankách
- rychlé rozšiřování slovní zásoby
- zájem o význam slov
- radost z posílání vzkazů
- schopnost být dobrým posluchačem

4.3 Nejčastěji uváděné druhy zralosti

- fyzická zralost
- psychická zralost
- sociální a emocionální zralost

4.3.1 Fyzická zralost

Fyzicky zralé dítě lépe snáší únavu a tělesnou zátěž, která je na něj kladena školním vyučováním, a zároveň vykazuje lepší odolnost proti únavě a infekcím. Tuto úroveň posuzuje pediatr při pravidelných lékařských prohlídkách (ve třech a v pěti letech, dále v sedmi).

„Na upozornění dětského lékaře, učitelky v MŠ nebo jiného odborníka, by rodiče měli využít možnosti odkladu školní docházky. Je nutno dodat, „že zralost nervové soustavy vypovídá jen o tempu fyziologických a anatomických změn, a že s vrozenou inteligencí má jen velmi málo společného.“ (Kubálková, D., Jak připravit dítě do první třídy, 2010, s. 139)

„Rozhodneme-li se totiž ukvapeně a pošleme do školy dítě nezralé, jsou dvě možnosti a obě špatné. V lepším případě bude dítě dlouho dotahovat své spolužáky za cenu zvýšeného úsilí a jeho výsledky se budou přesto pohybovat spíše v průměru, zatímco úroveň intelektu by mělo na podstatně lepší výkon. I o trochu méně nadaný spolužák, který ovšem měl odklad školní docházky, na tom bude lépe prostě proto, že je starší a na školní zátěž proto lépe vybavený.

V horším případě se bude dítě muset vrátit zpět do mateřské školy, protože je hravé, nápadně nesoustředěné a na výuku nestačí. Tato varianta řešení se ale volí jen v krajní nouzi – i nezralé dítě požadavky školy většinou nějak naplní. **Rozhodneme-li se ale dobře a dítě nastoupí do školy s dostatečně zralou nervovou soustavou,**

půjde mu všechno snáz, bude se učit s chutí a pocit úspěchu (zejména bude-li mít štěstí na paní učitelku) způsobí, že jeho postoje ke vzdělání budou vstřícné.“ (Kubálková, D., Jak připravit dítě do první třídy, 2010, s. 130)

Odklad školní docházky je třeba zvážit i u dětí, které jsou často nemocné a nemohou chodit do mateřské školy, dětí chronicky nemocných, které jsou tělesně křehké, i děti nedonošených, které jen pomalu doháněly své vrstevníky.

Dnes velmi časté alergie, poruchy imunity a opakovaně se vracející záněty horních cest dýchacích bývají nejčastější příčinou toho, že dítě se vyvíjí mírně pomaleji, než kdyby bylo zdravé.

4.3.2 Psychická zralost

Je podmíněna zráním organismu a má několik fází, které závisí na vyvíjení mozkové kůry a mozkových laloků. Není však důležité, kolik šedé hmoty mozek dítěte obsahuje, ale jak a kdy ji dokáže využít. Psychická zralost je chápána jako určitá úroveň, jež je dosažená v oblasti poznávacích procesů, do kterých patří: vnímání detailů (počet, tvar, směr – rozlišení písmen b, d, m, n, p, q...), analyticko-syntetické činnosti (sluchově rozlišit hlásku na začátku a na konci slova...), zdokonalování paměti (zapamatovat si delší báseň...), posun od názorného myšlení k logickému, bohatá slovní zásoba, vospělá grafomotorika atd.

Do školní zralosti bývá zahrnuta také **pracovní zralost** (samostatnost, aktivita a schopnost udržet pozornost na delší dobu a účastnit se řízené činnosti).

Zralost CNS – pravolevá orientace

V době, kdy se rodiče rozhodují o případném odkladu školní docházky, by už mělo být naprosto jasné, které ruce dává dítě přednost.

„Pokud příklon dítěte k jedné z obou rukou (tzv. lateralizace) dlouho nebyl jasný, svědčí to o pomalejším vyzrávání mozkových hemisfér. To nemá nic společného s mírou inteligence, ta je dítěti dána od přírody. Pomalé vyzrávání může znamenat jen to, že **dítě je biologicky trochu mladší, než odpovídá datu v rodném listu.** Zrání nervové soustavy je individuální záležitost a porovnání s vrstevníky připadá v úvahu nejdřív ve druhé polovině druhé třídy. Situace se definitivně stabilizuje přibližně kolem 12 let.“ (Kutálková, D., Jak připravit dítě do 1. třídy, 2010, s.142).

„Velké rozdíly ve zralosti CNS jsou hlavním důvodem, proč se o případných poruchách učení začíná uvažovat teprve ve druhé polovině druhé třídy, ne dřív.“ (Kutálková, D., Jak připravit dítě do 1. třídy, 2010, s.143).

Zránění CNS úzce souvisí s pravolevou orientací. Nejde jen o to, jakou rukou dítě píše, ale i o to, jestli si dítě vytrvale plete směry, píše S a Z nebo nožičku u N na druhou stranu, podepisuje se zprava doleva, zaměňuje b s d nebo p s q (podstatné je, kam nožičku u písmen umístíme) a je třeba ověřit si některé další jevy, např. provázející nevyhraněnou nebo překříženou lateralitu - patří do obrazu dyslexie.

Rozvoj řeči

Ideální je, když dítě nastupuje do školy s dobrou výslovností. Pro dítě s nedostatečnou výslovností je třeba zahájit potřebnou logopedickou péči dostatečně včas. Je žádoucí, když dítě umí kvalitně zejména sykavky a měkčení – nedostatky se totiž často projeví ve čtení a psaní, kdy dítě píše tak, jak si diktuje (např.: vynechává háčky, čárky, zaměňuje i a y).

Vývoj pokračuje až do sedmi let, kdy se řeč uzavírá a dosavadní návyky se fixují. Pokud dítě po nástupu do školy ještě neumí hlásky R a Ř, je možno je docvičit, ale mělo by umět hlásku L, která s R, Ř souvisí základním pohybem a místem tvoření. Pokud mělo dítě během vývoje řeči velké problémy (opožděný vývoj řeči, dysfázie, ale i mnohočetná patlavost), lze drobné „nedodělky“ ve výslovnosti hodnotit vlastně jako úspěch dlouhodobé a trpělivé logopedické terapie. „Rozsáhlejší porucha řeči ale souvisí dosti často se zráním nervové soustavy a její poněkud odlišnou funkcí, proto bývá u těchto dětí odklad školní docházky pravidlem.“ (Kutálková, D., Jak připravit dítě do 1. třídy, 2010, s.146).

Při posouzení školní zralosti tedy nezáleží jen na počtu hlásek, které dítě ještě neumí, ale i na jejich odlišnosti od normy, na dosavadním vývoji řeči a také na obecných schopnostech sluchového vnímání. Posouzení stupně vývoje řeči nelze redukovat jen na výslovnost. Důležitá je především slovní zásoba a vyjadřovací pohotovost – tedy formulovat myšlenky pohotově, gramaticky správně a se správnou stavbou vět. Velmi potřebná je i dostatečná akustická verbální pozornost, tedy vlastně schopnost naslouchat, rozumět a zapamatovat si slovní celky.

Kresba

Úroveň spontánní kresby hodně napoví o schopnosti učit se psát - o tom už byla řeč. Při rozhodování o školní zralosti dítěte se ale posuzují i další schopnosti, např. schopnost napodobit přesně méně obvyklý tvar.

„Pro základní orientaci se využívá **test školní zralosti**, který zahrnuje kresbu postavy podle přesného zadání, opsání „ věty“ složené ze tří krátkých slabik, které nic neznamenaají, a obkreslení tvaru složeného z několika puntíků. Z kresby postavy lze vyčíst nejen techniku držení tužky, ale i reálný stupeň vývoje kresby (tedy biologický věk, který může být nižší i vyšší, než je kalendářní), prvky, které upozorňují na možnou lehkou mozkovou dysfunkci nebo na některé psychické vlastnosti – na nejistotu, bázlivost, ale třeba i na přehnané sebehodnocení. „ Opisování“, či lépe obkreslení textu, nás celkem spolehlivě informuje o schopnosti přesně rozlišit tvary, směr čáry nebo velikosti prvků. Poslední úkol, puntíky, pak ještě navíc o přesnosti napodobení nejen počtu, ale i tvaru obrazce.“ (Kutálková, D., Jak připravit dítě do 1. třídy, 2010, s.147).

4.3.3 Sociální zralost

Je především schopnost přijmout a plnit nové sociální role školáka a spolužáka (přizpůsobit se autoritě učitele, řešit vzniklé konflikty atd.).

4.3.4 Emoční zralost

Od dítěte se očekává určitá emoční stabilita (dítě by mělo být schopno se na určitou dobu odpoutat od matky a ostatních členů rodiny, vytvořit si vztah s vrstevníky, s učitelkou, umět se do jisté míry ovládat...).

Soustředění

„Úspěšný start a později bezproblémový vztah ke škole je dán zejména mírou soustředění a přiměřenou dávkou schopnosti samostatně pracovat.“ (Kutálková, D., Jak připravit dítě do 1. třídy, 2010, s.144).

Míra schopnosti soustředit se a udržet pozornost i na úkolu, který dítě příliš nebaví, to patří k nejdůležitějším hlediskům při rozhodování o odkladu školní docházky.

Dříve byla **školní zralost** chápána jako zrání organismu bez ohledu na vliv prostředí a výchovy. V současnosti je chápána jako psychický vývoj dítěte, který zahrnuje

biologické zrání i vliv prostředí (zvláště výchovy), jež stimulují rozvoj schopností a připravují dítě emočně a sociálně na vstup do školy.

„Školní zralost tedy představuje řadu schopností a dovedností, se kterými by mělo dítě vstupovat do školní zátěže, jako je změna životního režimu, tempo dítěte, postupný přesun ze hry na učení, změna sociálního postavení dítěte atd.“

Vstup dítěte do první třídy základní školy je důležitý okamžik, kterým nastává zlom v životě dítěte a také celé rodiny. Dítě přijímá novou roli školáka, která však není výběrová, ale dítě ji získává automaticky, a to po dosažení určitého věku a jemu odpovídající úrovni.

4.4 Hlavní kritéria pro vstup do první třídy ZŠ

- věk dítěte
- zralost smyslového vnímání
- rozumová zralost
- zralost grafomotoriky a senzomotorické koordinace
- úroveň komunikace
- lateralita
- úroveň paměti
- úroveň pozornosti
- emoční zralost
- pracovní zralost
- úroveň sebeobsluhy
- sociální zralost

„Pro zvládnání nároků spojených s rolí školáka je významná také školní připravenost. Dítě musí dosáhnout přijatelné socializační úrovně, mělo by zvládnout určité role, umět přijatelným způsobem komunikovat, respektovat běžné normy chování. V socializačním procesu má největší význam rodina, jejíž hodnoty a normy dítě přijímá. V tomto směru je důležitý i obecný postoj ke vzdělávání, který ovlivňuje motivaci dítěte ke školní práci.“ (Vágnerová, M., Vývojová psychologie, 2000, s. 147)

5 NÁSTUP DO ŠKOLY

5.1 Výběr školy

Blížící se zápis do školy vyvolává i nutnost rozhodnout o typu školy – rodiče si začínají čím dál víc uvědomovat, že není jedno, do jaké školy začne dítě chodit. Při tomto výběru si zjišťují úroveň školy, její pověst, nabídku mimoškolní činnosti atd. Občas také využívají možnost jít se do některé první třídy na chvíli podívat na vyučování. Důležité při rozhodování je však také vzdálenost školy od bydliště, aby se dítě také mohlo setkávat se spolužáky i mimo školu, na což někdy rodiče zapomínají. Je velmi důležité, kam bude dítě chodit do školy, ale důležitější je, kdy dítě do školy začne chodit. Školní zralost přitom rozhodujícím způsobem ovlivní to, že dítě všechny možnosti vybrané školy využije.

5.2 Seznamování se ZŠ a zápis do školy

Zápis není většinou to první setkání dětí se školním prostředím. V dnešní době většina základních škol úzce spolupracuje se školami mateřskými. Základní školy zvou na dopolední vyučování předškolní děti z mateřských škol v doprovodu své učitelky. Při výuce mají předškolní děti možnost sledovat, jak probíhá hodina, co se děti v první třídě učí, jaké mají znalosti, jak se při hodině chovají atd. Učitelka, která výuku vede, může komunikovat i s dětmi předškolními, a to formou otázek a odpovědí, názorů na daný problém atd. Děti tak mají možnost vyzkoušet si, jaké to je při vyučování, a často zjistí, že obavy ze vstupu do první třídy jsou zbytečné. K zápisu musí jít podle zákona děti, kterým je v den nástupu do školy 6 let. Děti chodí v doprovodu svých zákonných zástupců. Seznámí se zde s učitelkou, která si s nimi povídá a zjišťuje základní znalosti dětí jako jsou, barvy, tvary, počítání do pěti až deseti, vybarvování obrázků, velikost předmětu, slovní zásoba, pohotovost, soustředěnost, pozornost atd. Zápis by však v žádném případě neměl být stresující záležitostí pro děti ani pro rodiče a neměl by připomínat přijímací zkoušky. Při zápisu do školy se škola prezentuje, může také představit svůj program (např.: pomocí výstavy, videa...). Tím pozitivně naladí děti i rodiče, zjistí očekávání rodičů, sdělí informace o případných dalších setkáních, předá rady, doporučení, naváže první spolupráci a získá informace o rodině.

Za každé setkání se základní školou je předškolní dítě odměněno. Tím je motivováno na setkání další. Vznikají tak první vztahy mezi základní a mateřskou

škola, základní školou a rodinou. Děti se tak přesvědčují o vlídném a bezpečném prostředí školy.

6 PRAKTICKÁ ČÁST

6.1 Cíle a úkoly

Záměrem bakalářské práce bylo, seznámení čtenáře s tím, jak lze děti předškolního věku systematicky a individuálně připravovat na vstup do ZŠ.

Předcházelo zmapování dítěte pomocí anamnézy, stanovené diagnózy a pomocí oblastí školní zralosti. Je třeba říci, že zde bylo zcela přihlédnuto k individualitě každého. Všechny naplánované činnosti jsou v takovém pořadí, obtížnosti a časovém úseku, aby byly pro ně přijatelné, zvládnutelné, zábavné i motivující k dalšímu učení. Každé z nich by tyto činnosti mělo tedy zvládnout bez větších problémů.

Jelikož působím krátkodobě (2,5 roku) jako učitelka MŠ, za dílčí cíl bylo třeba položit si otázku, zda připravuji předškolní děti na vstup do ZŠ správně a jestli mají při přestupu z předškolního do primárního zařízení dostatečné množství potřebných znalostí.

6.1.1 Cíle práce

- Zjistit v jaké oblasti má konkrétní rezervy.
- Zamyslet se nad zdokonalením výsledků, které podává.
- Navrhnout seznam konkrétních činností, které pomohou k lepším výsledkům.
- Určit cíle, kterých by mělo dosáhnout.
- Navrhnout časový harmonogram činností.
- Určit předpokládané výstupy, kterých by mělo dosáhnou při odchodu z MŠ.

6.1.2 Úkoly práce

Ze stanovených cílů vyplývají následující úkoly:

- Vyhledat a zpracovat literární zdroje v literatuře.
- Oslovit rodiče předškolních dětí se žádostí o poskytnutí informací jejich dětech a zároveň je poprosit a prodiskutovat s nimi možnosti, jak se mohou podílet na přípravě do ZŠ.
- Shromáždit informace a zaznamenat je alespoň ve zkrácené verzi (anamnéza).
- Zhodnotit dítě pomocí popsanych oblastí školní zralosti a zjistit, kde má rezervy nebo nedostatky a co je třeba udělat proto, aby se maximálně zlepšilo.
- Stanovit cíle, kterých by mělo dosáhnout.

- Sestavit časový harmonogram konkrétních činností.
- Průběžně evaluovat výstupy.

Popis:

V praktické části bakalářské práce jsem se zabývala případovými studii deseti dětí ze třídy MŠ, kde pracuji jako učitelka již druhým rokem. Všechny jsou ve věku 6 – 7 let a budou od září 2011 nastupovat povinnou školní docházku do ZŠ. V této skupině jsou 3 chlapci a 7 děvčat, z toho 2 děvčata jsou sedmileté.

Případovými studii jsem zjišťovala, v jakém rozsahu jsou připraveny na vstup do ZŠ. Vycházela jsem z oblastí školní zralosti, které jsem podrobně popsala v teoretické části bakalářské práce. Na každé jsem sestavila individuální plán, který trvá od února do června 2011. Plán obsahuje osobní údaje, anamnézu, zmapování v oblastech školní zralosti, diagnózu, cíle, konkrétní činnosti, předpokládané výstupy. Řadila jsem je podle abecedy příjmení.

Závěrem jsem vše zhodnotila vzhledem k oblastem školní zralosti předškolního věku.

Metody, které jsem zde použila:

Pozorování

Rozhovory s dětmi i s rodiči

Praktické zkoušení konkrétních činností

7 PŘÍPADOVÉ STUDIE

◆◆◆ MATYÁŠ B. ◆◆◆

Osobní údaje:

Věk: 6/5

Rodina: úplná, matka – zdravotní sestra, otec - lékař, 2 sourozenci (bratři 15 let a 25 let), nemá babičku ani dědu

Informace o rodině: Rodiče se za každou cenu drží názoru, že musí dělat i to, co nechce, (i když pláče), že je potřeba dítě „do vody hodit“, aby se naučilo plavat. Matyáš má 5 kroužků během týdne (plavání, SOKOL, keramiku, šachy, výuku anglického jazyka). Rodiče požadovali, aby Matyáš ještě navštěvoval výtvarný kroužek a pěvecký – to se nám podařilo rodičům rozmluvit.

Záliby: dinosauři, pravěk

Anamnéza vzhledem k oblastem školní zralosti:

1) Fyzický (tělesný) vývoj

Zdravotní stav dítěte: Je celkově zdravý, má velmi ojedinělou absenci. Nemá žádné alergie ani poruchy imunity. Vyniká statnou, vysokou postavou s poměrně větší hlavou.

Hrubá motorika: Raději sedí a nerad se pohybuje - nemá rád dlouhé procházky ani běh a snadno se unaví (pokud někoho honí, tak ho nikdy nechytí, protože neustále zastavuje a zase se rozbíhá – vypadá to, jakoby měl strach, že ten před ním zastaví a on do něho narazí). Nelákají ho žádné sporty ani činnosti (jako např. lezení, hry s míčem atd.).

Jemná motorika: Nejeví příliš zájem o výtvarné vyjádření ani o grafomotorické úkoly, kresba postavy se dá zhodnotit jako průměrná, nejvíce kreslí dinosaury. Držení a sklon tužky je správné, tlak na tužku je větší, než by měl být.

2) Sociální vývoj

Přijímá autoritu dospělého, často se podceňuje a nevěří si. Potřebuje velké povzbuzení a oporu, má zálibu v individuálních činnostech, raději si hraje sám bez kamarádů a nerad spolupracuje ve skupině. Nesnaží se prosadit své názory. Pokud ho některé z dětí vyprovokuje k soutěživé aktivitě, má potřebu být za každou cenu první

a neúspěch neumí unést. Velmi často se vzteká a při tom skáče, dupe a vynucuje si tak pozornost i prvenství.

3) Emocionální vývoj

Nezvládá ovládat své emoce (často se vzteká, pláče, nechá se snadno vyprovokovat k hádce a když mu druhý oponuje, je agresivní), má velkou potřebu žalovat a upozorňovat na nedostatky ostatních. Neustále chodí žalovat na každého, kdo provádí cokoliv jiného než to, co se jemu líbí a hodí. Radost projevuje jen v některých činnostech, které on sám preferuje. Nemá rád žádný druh překvapení a nechce spolupracovat s ostatními na nových věcech a výtvorech. Někdy má velký problém odloučit se od rodiny. Téměř každé ráno přijde do třídy se špatnou náladou a vyžaduje pozornost. Pokud mu není vyhověno, vzteká se a někdy si vybíjí vztek i na ostatních dětech.

4) Kognitivní vývoj

Má představu o časových pojmech, ale převládá doba minulá, na kterou klade rád otázky – dinosauři. Zvládá předmatematické pojmy, geometrické tvary, barvy atd. Nemá rád stolní hry a opakování činností (písničky, básničky). Nerad také vystupuje před veřejností. Většinou není schopný hodnotit práci svoji ani druhých.

Soustředění: Dokáže se soustředit pouze na to, co ho zajímá, má značné problémy se samostatností (např. na každou věc říká „já to neumím“, „já to dělat nechci“). Nemá zájem tvořit, malovat, stříhat, ale ani stavět, pokud se mu práce nějakým způsobem zadá.

Smyslové vnímání: Všechny smysly má v pořádku. Dobře rozpozná figuru a pozadí, pozná, co se změnilo atd. Dokáže rozpoznat zvuky, bez větších problémů se naučí básničky a písničky. Zvládá mluvit nahlas, potichu, šeptem, rychle, pomalu. Rozpozná krátké a dlouhé zvuky. Vytleská počet slov ve větě, počet slabik ve slově atd. Pozná předmět podle hmatu, potravinu podle chuti i vůni podle čichu. Dokáže vnímat tělesné schéma - pohyby vlastního těla (propriocepce).

5) Jazykový vývoj

Rozvoj řeči: Netrpí žádnou poruchou řeči - výslovnost, slovní zásoba a vyjadřovací pohotovost je v pořádku, věty jsou gramaticky správně, akustická verbální pozornost se jeví jako dostačující, převládají však tvary zdvojnásobení. Mimika obličejové s melodií

řeči při rozhovoru připomíná tzv. kňourání. Nemá problémy s porozuměním řeči ani s kulturou mluveného projevu.

Diagnóza:

- nedostačující lateralizace
- negativismus k činnostem (z důvodu velkých nároků ze strany rodičů)
- velké problémy s ovládním emocí
- nedostačující soustředěnost
- nedostačující kultura mluveného projevu
- nedostačující pohyb
- nedostačující empatické a prosociální schopnosti

Cíle:

- naučit se používat pravou a levou stranu
- zvládat soustředěný poslech a vyprávění krátkého textu
- těšit se z příjemných a nových zážitků
- dokázat komunikovat a spolupracovat s ostatními
- naučit se respektovat názory a postoje druhých
- zdokonalit pohybové dovednosti
- zdokonalit empatické a prosociální chování
- naučit se ovládat své city ve známých situacích
- naučit se ovládat své afektivní chování

Konkrétní činnosti (viz. Příloha):

Únor

- 1 týden: I. Celková pohyblivost
- 2 týden: III. Tělesné schéma
- 3 týden: IV. Prostorová orientace
- 4 týden: V. Časová orientace a rytmus

Březen

- 1 týden: V. Časová orientace a rytmus
- 2 týden: VI. Vnímání – zrakové rozlišování
- 3 týden: VI. Vnímání – vizuální paměť
- 4 týden: VI. Vnímání – sluchové rozlišování
- 5 týden: VI. Vnímání – sluchová paměť

Duben

- 1 týden: Procvičování toho, co se nepodařilo zlepšit
- 2 týden: VII. Pozornost
- 3 týden: VIII. Uvažování a příprava na matematiku 1 - 5
- 4 týden: VIII. Uvažování a příprava na matematiku 6 - 10

Květen

- 1 týden: VIII. Uvažování a příprava na matematiku 11 - 15
- 2 týden: IX. Ústní vyjadřování
- 3 týden: X. Grafické vyjadřování
- 4 týden: X. Grafické vyjadřování

Červen

- 1 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 2 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 3 týden: Evaluace výstupů
- 4 týden: Evaluace výstupů

Plnění ostatních cílů probíhalo během celého roku v podobě kolektivních a skupinových činnostech mezi všemi dětmi ve třídě. Jedná se emfatické a prosociální chování, ovládání svých citů ve známých situacích a ovládání afektivního chování.

Zatím zjištěné výstupy:

U Matyáše je třeba provádět činnosti s mnohem větší opatrností než u ostatních dětí. Rodiče kladou na něj velké nároky (podle svého vkusu mu vybírají kroužky, na které musí docházet i když nechce), a tak pěstují jeho nechuť. Zpočátku mu dělalo problém skákat přes natažený provaz, vyskakovat a seskakovat na menší podložku. Některé menší problémy přetrvávají a je třeba je dále zařazovat a procvičovat během dalších týdnů. Dlouho měl problém s pravou a levou stranou, což také částečně odeznělo. Lépe se také orientuje v prostoru. Poznává, kam se má postavit, vedle koho má stát, před kým apod. Je potřeba zařazovat častěji ještě činnosti na orientaci v čase, kde si není zcela jistý. Vnímání zrakové i sluchové se zlepšilo rychleji, než jsem čekala, a navíc se zdokonalila i pozornost, která je naplánovaná až v příštím měsíci.

Předpokládané konečné výstupy:

- umí používat pravou a levou stranu a vyzná se v nich
- částečně zvládá poslech a vyprávění krátkého textu
- dokáže se těšit na některé nové zážitky
- dokáže komunikovat a spolupracovat s ostatními
- umí částečně respektovat názory a postoje druhých
- zvládá se soustředit na své pohyby, a tak lépe běhá, skáče atd.
- chápe a umí použít své empatie a prosociální chování
- dokáže ovládat své city ve známých situacích
- dokáže ovládat své afektivní chování

◆◆◆ NATÁLIE B. ◆◆◆

Osobní údaje:

Věk: 6/8

Rodina: neúplná, matka – nezaměstnaná (občas brigády), otec – nevlastní, 1 sourozenec (o rok starší sestra – mají společnou matku, otce ne), často pomáhá s dětmi babička

Informace o rodině: Sociálně slabá rodina, bydlí na ubytovně. Natálka chodí nevhodně oblékaná (malé sandály nosí v deštivém počasí, $\frac{3}{4}$ kalhoty v zimě bez punčocháčů atd.). Matka měla první dceru, když jí bylo cca 16 – 17 let a druhou hned po roce s jiným partnerem. Rodina se často stěhuje a mění se často i nevlastní otec.

Záliby: Natálka se ráda strojí a upravuje svůj zevnějšek. Pokud si hraje volně, její hra vždy směřuje k honičkám.

Anamnéza vzhledem k oblastem školní zralosti:

1) Fyzický (tělesný) vývoj

Zdravotní stav – Je celkově zdravá. Má vysokou a hodně hubenou postavu a dlouhé nohy.

Hrubá motorika – Často a ráda rychle běhá. Je velice pohyblivá a obratná.

Jemná motorika – Je šikovná při navlékání korálků, stříhání i modelování atd.

Má větší problémy s rozpoznáním pravé a levé strany a některými matematickými pojmy.

2) Sociální vývoj

Neustále napodobuje učitelku a často si na ni hraje. Snaží se zadávat dětem úkoly a hodnotit je za to. Rozumí humoru. Ráda poslouchá a také reaguje na legrační historky. Ke své práci či společným úkolům přistupuje vždy svědomitě. Snaží se vyslechnout vše, jak má práci provést, a snaží se zároveň vymýšlet řešení problémů tak, aby pomohla ostatním. Dokáže ocenit snahu a úsilí své i ostatních dětí. Ve většině případů hodnotí spravedlivě. Potřebuje povzbuzení a podporu ostatních. Ke své hře potřebuje partnery, které si sama vybírá. Ve třídě má několik svých kamarádů, se kterými si hraje pravidelně. Ráda si hraje a spolupracuje spíše v menších skupinkách. Často se snaží být ve skupině dominantní a prosazuje své názory.

3) Emocionální vývoj

Umí dobře rozlišit dobro a zlo, někdy však porušuje vědomě stanovená pravidla. A pak zjišťuje, že to není správná cesta. Zvládá ovládat své emoce. Konflikty řeší v klidu s domluvou a rozmyslem. Vždy u ní převažuje pozitivní nálada. Vnímá pocity ostatních, ale občas má tendenci žalovat. Straní se hádkám, ale pokud nějaké vzniknou, tak tyto spory nejsou dlouhodobé - snaží se je vyřešit co nejdříve. Prožívá radost z nejrůznějších věcí. Raduje se z nejrůznějších překvapení. Nemá problém odloučit se od rodiny. Do školky vždy vchází s úsměvem a dobrou náladou, těší se na své kamarády i na učitelky.

4) Kognitivní vývoj

Přetrvávají problémy s chápáním časových pojmů. Dělá jí velký problém pochopit, co bylo včera, co je dnes, co bude zítra. Také je větší problém s tím, co se děje během dne, a to ráno, v poledne a večer. Správně si uvědomuje množství a rozměry, třídění předmětů podle jejich znaků a vlastností. Umí seřadit pastelky podle velikosti, tloušťky, třídít podle barvy, velikosti. Pokud jsou jí nabídnuty nové hry, ráda se zapojí. Často hraje stolní hry. Ráda opakuje to, co se naučila (básničky, písničky, a velmi ráda vystupuje před rodiči i na veřejnosti (např. vítání občánků, vánoční vystoupení atd.)

Soustředění: Na své činnosti a úkoly se dokáže soustředit a pracovat tak maximálně svědomitě, i když má některé úkoly chybně vypracované. Klade otázky a je zvědavá. Ptá se, proč je to tak, proč se to stalo, z čeho se určitá věc vyrábí atd.

Smyslové vnímání: Dokáže správně vnímat smysly. Dává přednost vnímání zrakem a hmatem. Ráda hraje hry na smyslové vnímání (např. Uhodni, co jsi si vybrala pod dekou.).

5) Jazykový vývoj

Rozvoj řeči: V rozhovoru používá vhodných výrazů a slovních obrátů. Dobře komunikuje s rodinou, přáteli i cizími osobami. Někdy má problém s vyslovováním hlásek, protože se neustále u rozhovoru usmívá. Vysvětluje, ukazuje a vypráví. Rozumí vtipu a hádankám. Je dobrou posluchačkou při vyprávění ostatních. Reaguje a odpovídá jak v kruhu, tak i vypráví příběhy a situace, které sama zažila. Nemá žádnou poruchu řeči a slovní zásoba je dostačující. Dochází na logopedii.

Diagnóza:

- má větší problémy s rozpoznáním levé a pravé strany
- nerozumí některým matematickým pojmům
- nedokáže dodržet stanovená pravidla
- má problém s chápáním časových pojmů
- má problém s chápáním koloběhu života
- špatně vyslovuje některé hlásky

Cíle:

- uvědomit si pohyby vlastního těla,
- umět používat pravou a levou stranu
- vyznat se a umět správně použít předmatematické pojmy
- naučit se dodržovat stanovená pravidla
- pochopit časové pojmy
- rozumět částečně koloběhu života
- zdokonalit výslovnost některých hlásek

Konkrétní činnosti (viz. Příloha)

Únor

- 1 týden: I. Celková pohyblivost
- 2 týden: III. Tělesné schéma
- 3 týden: III. Tělesné schéma

- 4 týden: IV. Prostorová orientace

Březen

- 1 týden: IV. Prostorová orientace
- 2 týden: VI. Vnímání – zrakové rozlišování
- 3 týden: VI. Vnímání – vizuální paměť
- 4 týden: VI. Vnímání – sluchové rozlišování
- 5 týden: VI. Vnímání – sluchové rozlišování

Duben

- 1 týden: Procvičování toho, co se nepodařilo zlepšit.
- 2 týden: VII. Pozornost
- 3 týden: VIII. Uvažování a příprava na matematiku
- 4 týden: VIII. Uvažování a příprava na matematiku

Květen

- 1 týden: IX. Ústní vyjadřování
- 2 týden: IX. Ústní vyjadřování
- 3 týden: X. Grafické vyjadřování
- 4 týden: X. Grafické vyjadřování

Červen

- 1 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 2 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 3 týden: Evaluace výstupů
- 4 týden: Evaluace výstupů

Zatím zjištěné výstupy:

Začátkem prvního měsíce bylo opakování a příprava na tělesné schéma, kterým je potřeba se věnovat více. Natálka má pohyb velice ráda, a proto tento začátek byla motivace k dalším činnostem. Během prvního měsíce se tělesné schéma hodně zlepšilo. Již nemá větší problém poznat pravou či levou stranu, nedělá ji problém ani většina předmatematických pojmů jako nad, pod, vedle, hned za, hned před atd. Je potřeba se ale více věnovat časové orientaci (co bylo, je, bude), ve které si není úplně jistá. Zrakové a sluchové vnímání je již celkem bez problémů. Dokáže si všimnout rozdílů mezi obrázky, určit shodné tvary, snaží se dokreslit ½ obrázku zrcadlově atd. Zraková a sluchová paměť má určité nedostatky, které by bylo dobré ještě

procvičovat. Některé z dobře prohlédnutých obrázků si zcela nezapamatuje. Nedokáže převyprávět, co bylo na obrázku, který byl po shlédnutí schován.

Předpokládané konečné výstupy:

- uvědomuje si pohyby vlastního těla
- umí používat správně pravou a levou stranu
- umí použít většinu předmatematických pojmů
- zvládá dodržovat stanovená pravidla
- chápe časové pojmy
- alespoň částečně rozumí koloběhu života
- soustředí se a snaží se lépe vyslovovat některé hlásky

◆◆◆ VERONIKA G. ◆◆◆

Osobní údaje:

Věk: 6/2

Rodina: úplná, matka – prodavačka, otec - nezaměstnaný, žádný sourozenec, někdy pomáhá babička

Informace o rodině: Sociálně slabá rodina. Když byli matka i otec nezaměstnaní, Veronika do MŠ nedocházela a byla s nimi doma. V dnešní době chodí pravidelně jeden den a jeden den ne.

Záliby: Ráda se strojí a nosí výstřední oblečení

Anamnéza vzhledem k oblastem školní zralosti :

1) Fyzický (tělesný) vývoj

Zdravotní stav – Je celkově zdravá, s vysokou a statnou (obézní) postavu.

Hrubá motorika – Špatně našlapuje na chodidla, velmi pomalu běhá a leze. Nerada hraje hry s míčem – špatně hází jednou i oběma rukama. Většinou nedokáže chytit míč či na cíl ho hodit.

Jemná motorika – Značné problémy jsou s pohyby prstů, držení tužky, práce s nůžkami, navlékání korálků atd. Nevládá vést nůžky správným směrem – stříhá mimo čáru nebo dost daleko od čáry. Kresba je obsahově chudá, chybí vnímání detailů. Často zapomíná na uši, nos, vlasy atd.

Velké problémy jsou také s rozeznáním pravé a levé ruky. Plete si strany, neví, kam je doprava a doleva, kde má levé ucho, pravou nohu atd.

2) Sociální vývoj

Přijímá jednání a autoritu dospělého bez problémů. Není příliš svědomitá při své práci a do práce nemá ani chuť. Často ztrácí zájem o pracovní a výtvarné činnosti. Pokud si má vybrat, tak ráda spolupracuje v menších skupinách, kde se většinou přizpůsobuje ostatním dětem. Je spíše samotářská, než aby vyhledávala společnost.

3) Emocionální vývoj

Vždy, když se jí něco nepovede, nechce přiznat chybu a raději nemluví pravdu. Vnímá pocity ostatních, občas převládá tendence žalovat. Je schopna odloučit se od rodiny a zvládá ovládat své emoce. Je spíše klidnější povahy. Nikdy se nesnaží odporovat a mít jiný názor než druhý.

5) Kognitivní vývoj

Snaží se chápat časové pojmy z budoucnosti. Ráda rozebírá minulost, co bylo včera, před několika dny atd., ale musí se to týkat činností, které sama prožila (např. s rodiči, babičkou...). Problém způsobuje chápání koloběhu životních dějů, někdy si neuvědomuje množství a rozměry. Neumí bezpečně třídít předměty podle jejich znaků a vlastností. Neroztřídí pastelky. Pokud vyřeší nějaký úkol nebo problém, nikdy si není jista sama sebou.

Soustředění: Nedokáže se soustředit na úkol, činnost, kterou provádí. Její pozornost není delší než 5 minut. Stále se nechává rozptylovat jinými činnostmi, které jsou okolo.

Smyslové vnímání: Vnímání smysly je v normě. Dává přednost zrakovému vnímání.

5) Jazykový vývoj

Rozvoj řeči: V rozhovoru se snaží používat vhodných výrazů a slovních obrátů. Slovní zásoba je však poněkud chudší. Někdy hledá určitý výraz, který by byl vhodný, nebo vysloví nehodící se výraz. Výslovnost je správná až na sykavky a výslovnost hlásky R. Ztrácí pozornost při poslechu a pokud něco vypráví a vysvětluje, zvyšuje tempo řeči a špatně dýchá.

Diagnóza:

- má velké problémy s rozpoznáním pravé a levé ruky
- má problémy s hrubou motorikou
- má problémy s jemnou motorikou
- nedokáže se svědomitě a pečlivě připravit na řešení úkolů
- špatně rozlišuje množství a rozměry
- nechápe koloběh života
- neumí třídit předměty podle určitých kritérií
- špatně vyslovuje sykavky a hlásku R
- nedokáže udržet pozornost při poslechu

Cíle:

- uvědomit si pohyby vlastního těla
- naučit se používat pravou a levou stranu
- zdokonalit hrubou a jemnou motoriku
- dokázat se soustředit na řešení úkolů
- dokázat správně rozlišit množství a rozměry
- alespoň částečně pochopit koloběh života
- umět roztřídit předměty podle určitých kritérií
- naučit se správně vyslovovat sykavky a hlásku R
- dokázat udržet pozornost při poslechu krátkého příběhu

Konkrétní činnosti (viz. Příloha):

Únor

- 1 týden: I. Celková pohyblivost
- 2 týden: II. Jemná motorika
- 3 týden: III. Tělesné schéma
- 4 týden: IV. Prostorová orientace

Březen

- 1 týden: VI. Vnímání – zrakové rozlišování
- 2 týden: VI. Vnímání – vizuální paměť
- 3 týden: VI. Vnímání – sluchové rozlišování
- 4 týden: VI. Vnímání – sluchové rozlišování
- 5 týden: VII. Pozornost

Duben

- 1 týden: Procvičování toho, co se nepodařilo zlepšit.
- 2 týden: VIII. Uvažování a příprava na matematiku
- 3 týden: VIII. Uvažování a příprava na matematiku
- 4 týden: VIII. Uvažování a příprava na matematiku

Květen

- 1 týden: IX. Ústní vyjadřování
- 2 týden: IX. Ústní vyjadřování
- 3 týden: X. Grafické vyjadřování
- 4 týden: X. Grafické vyjadřování

Červen

- 1 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 2 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 3 týden: Evaluace výstupů
- 4 týden: Evaluace výstupů

Zatím zjištěné výstupy:

U Veroniky byl velkým problémem pohyb a činnosti s ním spojeny. Dá se však říci, i když je tempo poněkud pomalé, že se nakonec podařilo celkovou pohyblivost zlepšit. Sama byla ráda, když se jí konečně podařilo chytat a házet míč jednou rukou. Ve skákání má ještě nedostatky, a proto by měla činnosti na toto téma procvičovat i nadále v dalších měsících. Velké problémy dělala také jemná motorika. Držení tužky bylo křečovité a ne správné, a proto zařazené cviky na uvolnění ruky bylo potřeba procvičovat na větší ploše jak svislé, tak vodorovné - nejprve s křídou, uhlem, rudkou atd. Tyto cviky jsem zařazovala průběžně i v dalších týdnech. Velký pokrok se povedl v tělesném schématu, které zvládla opravdu dost rychle a nebylo potřeba ho nadále zařazovat více, ale naopak jen okrajově. Prostorová orientace také nedělá již větší problém. Dobře zvládá rozpoznání směrů vpravo, vlevo, nahoru, dopředu, vpřed, vzad atd. V dalších týdnech bylo zařazeno vnímání. Tato oblast Veroniku velice zajímala a dokázala při ní udržet pozornost.

Předpokládané konečné výstupy:

- uvědomuje si pohyby vlastního těla
- umí používat pravou a levou stranu

- zvládá lépe hrubou a jemnou motoriku
- dokáže se soustředit na řešení úkolů
- dokáže správně rozlišit množství a rozměry
- částečně chápe koloběh života
- umí roztřídit předměty podle určitých kritérií
- umí správně vyslovovat sykavky a hlásku R
- dokáže udržet pozornost při krátkém poslechu

◆◆◆ TOMÁŠ H. – bratranec ANNY S. ◆◆◆

Osobní údaje:

Věk: 6

Rodina: neúplná, matka – samoživitelka, momentálně nezaměstnaná dámská a pánská krejčová, otec neznámý, 1 sourozenec (bratr cca 14 let), někdy pomáhá babička

Informace o rodině: Sociálně slabá rodina, která bydlí s dědečkem dětí v jednom bytě. Do MŠ dojíždí, často pomáhá teta (sestra matky), a babička (matka matky).

Záliby: Kreslení, malování, vyrábění, stavění ze stavebnic, auta a letadla..., rád si hraje na kuchaře.

Anamnéza vzhledem k oblastem školní zralosti:

1) Fyzický (tělesný) vývoj

Zdravotní stav – Někdy je dost nemocný, drobnější postavy. Má alergii na čokoládu.

Hrubá motorika – Zde je vše v pořádku. Dobře běhá, skáče, leze, hází i plave. A hraje pohybové hry.

Jemná motorika – Dělá mu radost tvoření nových věcí, malování, kreslení, stříhání, modelování atd. Rád také manipuluje s předměty (rozebírá, skládá, třídí, sestavuje...). Dobře pracuje i s papírem, textilem, přírodninami, potravinami, kde vytrhává, stříhá, lepí atd.

2) Sociální vývoj

Přijímá autoritu dospělého. Rozumí humoru, vypráví vtipy a veselé historky. Rád dostává a plní úkoly, ke kterým přistupuje svědomitě. Sám si o ně říká. Potřebuje

povzbuzení a podporu ostatních. Ostatní umí pochválit a čeká, že ho také někdo pochválí. Jeho záliba je v individuálních, kolektivních i skupinových činnostech. Snaží se prosadit svůj názor a být vůdcem skupiny. Preferuje stanovená pravidla, vyžaduje dodržování pravidel a snaží se je vždy dodržovat i on sám.

3) Emocionální vývoj

Umí dobře rozlišit dobro a zlo a vysvětlit, co bylo dobré, co špatné a proč. Někdy však nedokáže ovládat své emoce. Často se hádá. Hádky jsou většinou o maličkostech, ale jeho spory nejsou dlouhodobé. Má rád překvapení a umí prožívat radost. Rád dělá radost i ostatním (např. utrhne učitelce květinu, pomůže druhému atd.). Pokud mu není vyhověno tak, jak on potřebuje, stává se, že se lítostí v ústraní rozpláče.

4) Kognitivní vývoj

Chápe časové pojmy z budoucnosti, má představu o čase. Správně třídí předměty podle jejich znaků a vlastností. Klade otázky a je zvědavý. Neustále vede rozhovory o čemkoliv. Rád hraje nové hry. Opakuje to, co se naučil. Je schopný správně zhodnotit svou práci i práci druhých. Nejlépe se učí prostřednictvím objevování a zkoumání.

Soustředění: Umí se správně soustředit na různé činnosti. Těší se na hru o škole, kde se řeší stále nové a nové úkoly.

Smyslové vnímání: Vnímání smysly je v normě. Upřednostňuje vnímání zrakové a sluchové. Jeho zálibou je poslouchání hudby a pohádku z rádia.

5) Jazykový vývoj

Rozvoj řeči: V rozhovoru používá vhodných výrazů a slovních obrátů. Dobře komunikuje s rodinou, přáteli i cizími osobami. Jeho slovní zásoba je dostačující. Nemá problém s vyslovováním hlásek, s tempem řeči ani s dechem. Vysvětluje, ukazuje a vypráví, někdy má tendence přehánět. Má zálibu v hádankách. Je dobrým posluchačem.

Diagnóza:

- neumí zvládat své emoce

- pláče, aby se prosadil

Cíle:

- naučit se ovládat své emoce
- naučit se neprosazovat se pláčem

Konkrétní činnosti (viz. Příloha):

Únor

Březen

Duben

Květen

Během těchto měsíců se budou zařazovat takové činnosti, jako jsou prosociální hry od Mgr. Hany Švejdové z knihy Evy Svobodové - Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání. A průběžně se budou zařazovat činnosti V.Pozornost (viz. Přílohy).

Červen

- 1 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 2 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 3 týden: Evaluace výstupů
- 4 týden: Evaluace výstupů

Zatím zjištěné výstupy:

Během prvních dvou měsíců bylo vidět určité zlepšení po stránce emoční. Konflikty o maličkosti se snažil vyřešit kompromisem a ne hádkou, nebyl již tak hlučný při prosazování svého názoru. Ve dvou případech jsem pozorovala i to, že se snažil vyslechnout názory ostatních a dát jim tak prostor při společném řešení problému, což je opravdu velký pokrok.

Předpokládané konečné výstupy:

- zvládá ovládat své emoce
- dokáže se prosadit i bez pláče

◆◆◆ DAVID H. – bratranec KRISTÝNY K. ◆◆◆

Osobní údaje:

Věk: 6/3

Rodina: úplná, matka – dělnice v dřevařském průmyslu, otec mistr ve stejném dřevařském průmyslu, 2 sourozenci (bratři ve věku cca 9 let a 13 let)

Informace o rodině: V rodině se nejí zelenina ani ovoce. Domácí strava je jen občas a bez polévek. Neustále se podřizují dětem, které zahrnují sladkostmi (oplatky, bonbóny...). Davídek skoro vůbec nejí, má asi 4 – 5 oblíbených jídel. Všechny děti této rodiny jsou hodně hubené a mají velké problémy s jídlem.

Záliby: Stavby z velkých kostek, stolní hry, stavebnice.

Anamnéza vzhledem k oblastem školní zralosti:

1) Fyzický (tělesný) vývoj

Zdravotní stav – Je celkově zdravý. Má hubenou střední postavu.

Hrubá motorika – Správně běhá, skáče, hází, plave a leze, hraje míčové hry, kde umí dobře házet a chytat jednou rukou, kopat do míče. Zajímá se i o sporty jako je fotbal, tenis atd.

Jemná motorika – Rád rozebírá, skládá, třídí, sestavuje různé předměty a tvoří nejrůznější stavby. S papírem umí pracovat velmi opatrně, dobře vytrvává, stříhá, lepí. Snaží se pracovat s velkou pečlivostí i s textilem, potravinami, přírodninami atd. Nejvíce se zajímá o stavbu velkých staveb z velkých kostek, kde neustále staví domy, garáže a jiné.

2) Sociální vývoj

Přijímá autoritu dospělého. Má smysl pro humor. Ke své práci vždy přistupuje svědomitě, ale často je nervózní. Potřebuje povzbuzení a podporu. Rád pracuje v individuálních, skupinových i kolektivních činnostech. Ve skupině se vždy snaží prosadit svůj názor a je dost dominantní. Chce být často první, nerad prohrává. Do popředí staví jen své zájmy a potřeby, většinou bez ohledu na ostatní. (např. musí vždy mít k obědu talíř a hrníček s nejhezčím obrázkem, příbor si musí vybírat jako první atd.)

3) Emocionální vývoj

Někdy mu dělá problém rozlišit dobro a zlo. Nikdy se nedokáže přiznat k tomu, že něco provedl špatně, že nedodržel pravidla atd. Přetrvávají problémy s ovládním svých emocí a občas má tendenci žalovat. Často se hádá a jeho spory jsou dlouhodobé. Většinou na děti křičí a snaží si vynutit to, co sám chce. Má rád překvapení a umí se na ně těšit stejně tak, jako umí prožívat radost z toho, že se mu něco velmi povedlo.

4) Kognitivní vývoj

Chápe časové pojmy z minulosti, přítomnosti a budoucnosti. Chápe správně představu o čase. Správně si uvědomuje množství a rozměry. Umí třídit předměty podle jejich znaků a vlastností. Je zvědavý a klade otázky na různá témata. Vždy se zapojuje do nových her. Rád opakuje, co se naučil (básničky a písničky, pohádky i muzikály nebo reklamy z televize). Je schopný hodnotit svou práci i práci druhých, i když někdy ne zrovna objektivně. Zjišťuje, jak věci fungují, rád věci rozebírá. Nejlépe se učí prostřednictvím objevování a zjišťování.

Soustředění: Většinou se dokáže soustředit a vydrží být pozorný alespoň 10 – 15 minut.

Smyslové vnímání: Vnímání smysly je v normě. Odmítá vnímání chuťové ze strachu, aby neochutnat to, co nechce.

5) Jazykový vývoj

Rozvoj řeči: Výslovnost, porozumění řeči, slovní zásoba, vyjadřovací pohotovost, kultura mluveného projevu atd. jsou v pořádku.

Diagnóza:

- neumí ovládnout své emoce
- často vyvolává hádky
- částečné problémy s pozorností

Cíle:

- zvládnout ovládnout své emoce
- naučit se chápat a používat prosociální chování
- umět udržet pozornost

Konkrétní činnosti (viz. Příloha):

Únor

Březen

Duben

Květen

Během těchto měsíců se budou zařazovat takové činnosti, jako jsou prosociální hry od Mgr. Hany Švejdové z knihy Evy Svobodové - Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání. A Průběžně se budou zařazovat činnosti V.Pozornost (viz. Přílohy).

Červen

- 1 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 2 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 3 týden: Evaluace výstupů
- 4 týden: Evaluace výstupů

Zatím zjištěné výstupy:

U Davida byl opravu velký problém s tím, aby se nerozplakal nad každou věcí, která neprobíhala tak, jak on sám vyžadoval. Pokaždé, co na něj nevyšel talíř s obrázkem, který chtěl se začal vztekat a plakal při tom. Stejný pláč vznikal, když chtěl hračku, kterou měl půjčenou někdo jiný. Nepodařilo se nám zcela dostat tyto jeho stavy do únosných mezí. Po rozhovoru s tatínkem, bylo zřejmé, že doma mají stejný problém, ale neřeší ho. David může dělat naprosto cokoli a pokud se mu něco nelíbí a on začne plakat, maminka přiskočí a zařídí se podle něj. Rozhodla jsem se opatrně promluvit i s maminkou, se kterou se mi však nedaří najít společnou cestu. Snažíme se tedy určit pravidla, která budou fungovat jen v MŠ, a najít tak správnou cestu.

Předpokládané konečné výstupy:

- zvládá ovládat své emoce
- chápe a umí používat prosociální chování
- umí udržet pozornost

◆◆◆ KRISTÝNA K. – sestřenice DAVIDA H. ◆◆◆

Osobní údaje:

Věk: 6/1

Rodina : neúplná, matka – dělnice ve dřevařském průmyslu, otec - vedoucí pro výdej domácích prací, žádný sourozenec

Informace o rodině: Dlouhodobé neshody v rodině vyřešili rodiče rozchodem. Od Vánoc 2010 spolu již nebydlí ve společné domácnosti a každý má jiného partnera. Kristýnka tímto rozchodem hodně trpí, je často smutná, vyhledává náruč a pohlazení.

Záliby: Ráda kreslí a maluje, hraje si s panenkami.

Anamnéza vzhledem k oblastem školní zralosti:

1) Fyzický (tělesný) vývoj

Zdravotní stav – Je celkově zdravá. Postava je přiměřená věku.

Hrubá motorika – Správně chodí, běhá, skáče, leze i plave. Má ráda i některé sporty spojené s během.

Jemná motorika – Zde je vše v pořádku. Má velmi ráda práci s menšími předměty (navlékání), činnosti s nůžkami, modelování, lepení, vytrhávání atd.

2) Sociální vývoj

Neustále vyžaduje pohlazení, objetí, pochválení a povzbuzení. Ráda pracuje individuálně, ve skupině i v celém kolektivu, ale nemá zájem prosadit svůj názor.

3) Emocionální vývoj

Dobře rozlišuje dobro a zlo. Dodržuje pravidla a vnímá pocity druhých. Nehádá se a nechce být středem pozornosti. Je příliš nenápadná a často velmi smutná, bez zájmu o jakoukoliv činnost. Pokud se vyskytne nějaký konflikt v její blízkosti, tak raději odejde a nevšímá si ho.

4) Kognitivní vývoj

Má představu o čase. Uvědomuje si správně množství, rozměry, třídění předmětů podle jejich znaků a vlastností. Raději poslouchá, než by kladla otázky. Není příliš schopná hodnotit práci svou či druhých. Nemá zájem zjišťovat, jak věci fungují, ani se učit prostřednictvím objevování.

Soustředění: Špatně se dokáže soustředit na danou činnost nebo úkol.

Smyslové vnímání: Vnímání smysly je v pořádku.

5) Jazykový vývoj

Rozvoj řeči: Výslovnost, porozumění řeči, slovní zásoba, vyjadřovací pohotovost i kultura mluveného projevu jsou zcela v pořádku.

Diagnóza:

- nízké sebevědomí
- nedokáže hodnotit práci svou či druhých
- nedostatečný zájem o nové věci
- nedokáže se dostatečně soustředit

Cíle:

- zvýšit sebevědomí
- naučit se částečně hodnotit svoji práci i práci druhých
- naučit se, mít větší zájem o nové věci
- umět se lépe soustředit

Konkrétní činnosti (viz. Příloha):

Únor

Březen

Duben

Květen

V těchto měsících se budou zařazovat takové činnosti, které podpoří soustředění (např. VI. Vnímání – zrakové rozlišování, vizuální paměť, sluchové rozlišování, sluchová paměť). Dále se budou zařazovat rozhovory (např. k výrobku dítěte – pozastavení a popovídání, jak se obrázek či jiné dílo povedlo. V neposlední řadě se budou zařazovat takové činnosti jako motivace dítěte k další práci (zde se bude vycházet z toho, co dítě zajímá, baví a přitahuje).

Červen

- 1 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 2 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 3 týden: Evaluace výstupů
- 4 týden: Evaluace výstupů

Zatím zjištěné výstupy:

Podarilo se zlepšit celkově pozornost a soustředění, které byly tolik potřebné. Rozvíjel se rozhovor jak s dětmi, tak i s učitelkou. Popovídání o obrázcích ukázalo nový rozměr pro Kristýnu. Ona stále častěji a více zjišťuje, že její obrázky jsou zdařilé, a tím zvyšuje své sebevědomí. Naučila se také hodnotit svoji práci i práci ostatních dětí, i když ještě někdy zastává názor „neříkat a jen si myslet“. Je potřeba na problému ještě pracovat a dosahovat stále lepších výsledků, hlavně pro dobrý pocit, který z toho dítě má.

Předpokládané konečné výstupy:

- dokáže si více věřit
- umí částečně zhodnotit práci svojí i práci druhých
- má větší zájem o nové věci
- umí se lépe soustředit

◆◆◆ KRISTÝNA P. ◆◆◆

Osobní údaje:

Věk: 6/1

Rodina: úplná, matka – pracuje na vlakovém nádraží, otec – dělník, 1 sourozenec (bratr 2,5 roku), téměř každý den pomáhá rodině s dětmi babička a prababička

Informace o rodině: Matka se hodně snaží, aby byla rodina v pořádku (Kristýnka chodí pěkně oblékaná, dobře jí – v rodině se hodně vaří, peče).

Záliby: Kristýnka nejraději běhá a ráda při tom křičí, někdy skládá ze stavebnice, kreslí, maluje a modeluje. Má velmi ráda zvířata.

Anamnéza vzhledem k oblastem školní zralosti:

1) Fyzický (tělesný) vývoj

Zdravotní stav – Je celkově zdravá. Má vysokou a statnou postavu s větší hlavou.

Hrubá motorika – Zde jsou velké problémy s chůzí, během, lezením, házením atd. Při chůzi klade chodidla tak, že špičky nohou směřují hodně k sobě, krčí kolena a naklání se na jednu stranu (převážně pravou, ale není to pravidlem).

Jemná motorika – Velké problémy jsou i v této oblasti. Často jedná velmi překotně a zbrkle. Tak vznikají takové situace, jako když vylije kelímek s vodou na výkresy, nesprávně (nesmyslně) rozstříhá obrázek, lepí tam, kam nemá, modeluje jiné věci. Její kresba je hodnocena jako nedostačující (hlavonožec).

2) Sociální vývoj

Má někdy problém s přijímáním autority dospělého (učitelky, rodičů a prarodičů). Má ráda pohlazení a mazlení. Nezvládá přistupovat k práci se svědomitostí a soustředěností. Vyžaduje kladné slovní hodnocení a pochvalu s odměnou. Ke hře si sama vybírá kamarády a nerada pracuje v individuálních činnostech.

3) Emocionální vývoj

Nezvládá ovládat své emoce. Neustále běhá po třídě i venku a nahlas se směje bez jakéhokoliv důvodu. Má radost, když může někoho chytit, do někoho strčit. Má velkou tendenci žalovat na ostatní, i když nic neprovedou, a opět se tomu směje.

4) Kognitivní vývoj

Nedaří se jí chápat časové pojmy z minulosti, přítomnosti a budoucnosti. Nemá představu o čase, ani o koloběhu života. Většinou si nedokáže uvědomit množství ani rozměr. Velké rezervy má také v třídění předmětů podle jejich znaků a vlastností. Ráda klade „nesmyslné“ otázky anebo odpovídá „nesmyslně“ a vždy s hlasitým smíchem. Ráda opakuje to, co se naučila, ale neustále to „plete“ (básničky a písničky – přeházená slova, nesprávný rytmus atd.). Problém je i u říkadel pro malé děti, vždy ji obsah rozesměje. (např. Proč měla babka čtyři jabka a dědoušek jen dvě...). Není schopna hodnotit práci svoji, ani druhých a má téměř vždy nevhodné poznámky.

Soustředění: Nedokáže se soustředit na úkol ani na činnost, která ji byla uložena. Nedokáže vyposlechnout příběh nebo pohádku a neustále „skáče do řeči“ svými poznámkami.

Smyslové vnímání: Vnímání smysly se zdá být v normě. Preferuje vnímání zrakové, hmatové a chuťové.

5) Jazykový vývoj

Rozvoj řeči: Ráda vysvětluje, ukazuje a vypráví, často přehání. Není příliš dobrou posluchačkou. Miluje vtipy a hádanky. Při rozhovoru se neustále směje, a tak se

stává, že není rozumět všemu, co říká. Mluví dost rychle a překotně, když je upozorněna na to, že jí není rozumět, tak se začne smát a většinou to už nezopakuje. Zdá se, že její slovní zásoba je bohatá, ale často používá nespisovné a někdy i vulgární výrazy. Nesprávné je tempo řeči i výslovnost některých hlásek

Diagnóza:

- velmi špatná hrubá motorika
- nedostačující jemná motorika
- nedokáže uposlechnout
- neumí se soustředit, ani přistupovat k úkolu svědomitě
- odmítá pracovat individuálně
- nezvládá své emoce
- neustále a bez příčiny se všemu směje
- nemá představu o čase
- nemá představu o koloběhu života
- nerozumí předmatematickým pojmům
- mluví příliš rychle
- užívá nespisovné a vulgární výrazy
- má nevyhovující tempo řeči

Cíle:

- zdokonalit hrubou a jemnou motoriku
- naučit se uposlechnout pokyn
- umět se soustředit a být více svědomitá
- naučit se pracovat individuálně
- umět zvládat své emoce
- odnaučit se všemu smát a naučit se brát věci vážně
- mít představu o čase
- mít alespoň částečnou představu o koloběhu života
- rozumět alespoň některým předmatematickým pojmům
- naučit se mluvit pomaleji (ovládat tempo řeči)
- naučit se používat vhodné a spisovné výrazy

Konkrétní činnosti (viz. Příloha):

Únor

- 1 týden: I. Celková pohyblivost
- 2 týden: II. Jemná motorika
- 3 týden: III. Tělesné schéma
- 4 týden: IV. Prostorová orientace

Březen

- 1 týden: V. Časová orientace a rytmus
- 2 týden: VI. Vnímání – zrakové rozlišování
- 3 týden: VI. Vnímání – vizuální paměť
- 4 týden: VI. Vnímání – sluchové rozlišování
- 5 týden: VI. Vnímání – sluchové rozlišování

Duben

- 1 týden: Procvičování toho, co se nepodařilo zlepšit.
- 2 týden: VII. Pozornost
- 3 týden: VIII. Uvažování a příprava na matematiku
- 4 týden: VIII. Uvažování a příprava na matematiku

Květen

- 1 týden: IX. Ústní vyjadřování
- 2 týden: IX. Ústní vyjadřování
- 3 týden: X. Grafické vyjadřování
- 4 týden: X. Grafické vyjadřování

Červen

- 1 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 2 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 3 týden: Evaluace výstupů
- 4 týden: Evaluace výstupů

Zatím zjištěné výstupy:

Je třeba hned na začátku říci, že Kristýna by potřebovala být v péči speciálního pedagoga, ale rozhovor s matkou nasvědčuje tomu, že si tuto variantu rodiče vůbec nepřipouští. Proto se zcela nepodařilo, aby bylo dosaženo takového posunu u dítěte, který byl očekáván. Nadále se bude pokračovat ve všech činnostech tak, že naplánovaná činnost v určitém týdnu bude ta hlavní a ostatní se budou procvičovat v menší míře průběžně až do konce školního roku. Rodiče se rozhodli, že Kristýna

půjde do první třídy již v září. Od každé z plánovaných oblastí byl zaznamenán malý posun. Např. Kristýně nedělá takový problém používání některých předmatematických pojmů a snaží se také o lepší chůzi.

Předpokládané konečné výstupy:

- zvládá lépe hrubou a jemnou motoriku
- umí uposlechnout pokynu
- zvládá se soustředit a být více svědomitá
- zvládá pracovat více individuálně
- umí ovládat své emoce
- zvládá mluvit vážně a v klidu, bez smíchu
- má částečnou představu o čase a o koloběhu života
- rozumí některým předmatematickým pojmům
- zvládá mluvit pomaleji a umí ovládat tempo své řeči
- umí používat vhodné a spisovné výrazy

◆◆◆ KAROLÍNA R. ◆◆◆

Osobní údaje:

Věk: 6/7

Rodina: matka – není, otec – dělník, 2 sourozenci (sestra 15 let, bratr 2, 5 roku), o děti se stará převážně teta

Informace o rodině: Hodně sociálně slabá rodina. Karolínka chodí nevhodně oblékaná a mírně zanedbaná. Děti v rodině mají velké problémy s chováním.

Záliby: Má velikou radost, když se jí povede druhému něco sebrat, tak aby to nezjistil, a aby ji nepřistihl. Má velké potěšení, když může ostatním nějak uškodit. Občas ráda modeluje a hraje si na kadeřnici.

Anamnéza vzhledem k oblastem školní zralosti:

1) Fyzický (tělesný) vývoj

Zdravotní stav – Je celkově zdravá. Má drobnou, hubenou postavu.

Hrubá motorika – Velmi ráda běhá, skáče, leze, hází míčem atd. Má ráda hry na honěnou.

Jemná motorika – Má drobné problémy v této oblasti se stříháním, kreslením, lepením. Naopak ráda modeluje a navléká korálky.

2) Sociální vývoj

Má velké problémy s autoritou dospělých (jak učitelek, rodičů i prarodičů). Pokud si hraje ve skupině, snaží se vždy někomu ublížit (nejen slovně, ale i fyzicky). Ráda se pere s ostatními dětmi. Nemá ráda plnění zadaných úkolů ani individuální práci. Často odběhne od úkolu, činnosti, oběda atd. a vždy si k tomu najde důvod. Většinou lživě situaci zdůvodní.

3) Emocionální vývoj

Většinou vnímá pocity ostatních, ale neustále má tendenci žalovat. Umí ovládat své emoce, ale má velký zájem provokovat okolí (např. vymočí se v šatně, něco odcizí a svede to na někoho jiného atd.). Velmi často se hádá s druhými dětmi a hádku ukončuje většinou svým agresivním chováním. Při jídle sahá ostatním do talíře, bere jim jídlo nebo dává jiným na talíř jídlo ze svého talíře. Neustále odnáší ze třídy drobné předměty (hračky a nebo sponky do vlasů) domů a přesvědčuje všechny, že to jsou věci, které patří jí samotné anebo sestře atd.

4) Kognitivní vývoj

Má velké problémy chápat časové pojmy, matematické pojmy i to, jak některé známé věci fungují. Nemá zájem o kladení otázek, o poslech či vyprávění, pouze o věci, které ji zajímají.

Soustředění: Nedokáže se soustředit na úkol, na činnost a často odbíhá nebo pozoruje okolí a nevnímá ani to, když na ni někdo mluví.

Smyslové vnímání: Vnímání všech smyslů se zdá být v normě. Upřednostňuje zrakové a chuťové vnímání.

5) Jazykový vývoj

Rozvoj řeči: V této oblasti je problém s výslovností hlásky R, Ř . Dochází na logopedii.

Diagnóza:

- nedostatky - jemná motorika

- kázeňské problémy - nedokáže uposlechnout
- nemá cit pro prosociální chování a myšlení
- časté vyvolávání konfliktů
- neznalost časových a matematických pojmů
- špatná soustředěnost
- nedostatečná výslovnost hlásek R, Ř

Cíle:

- zdokonalit hrubou a jemnou motoriku
- naučit se lépe chovat a uposlechnout příkazu
- chápat a umět použít prosociální chování
- nevyvolávat časté konflikty
- rozumět některým časovým a předmatematickým pojmům
- umět se lépe soustředit
- zdokonalit více výslovnost některých hlásek

Konkrétní činnosti (viz. Příloha):

Únor

- 1 týden: I. Celková pohyblivost
- 2 týden: II. Jemná motorika
- 3 týden: III. Tělesné schéma
- 4 týden: IV. Prostorová orientace

Březen

- 1 týden: V. Časová orientace a rytmus
- 2 týden: VI. Vnímání – zrakové rozlišování
- 3 týden: VI. Vnímání – vizuální paměť
- 4 týden: VI. Vnímání – sluchové rozlišování
- 5 týden: VI. Vnímání – sluchové rozlišování

Duben

- 1 týden: Procvičování, toho, co se nepodařilo zlepšit.
- 2 týden: VII. Pozornost
- 3 týden: VIII. Uvažování a příprava na matematiku
- 4 týden: VIII. Uvažování a příprava na matematiku

Květen

- 1 týden: IX. Ústní vyjadřování

- 2 týden: IX. Ústní vyjadřování
- 3 týden: X. Grafické vyjadřování
- 4 týden: X. Grafické vyjadřování

Červen

- 1 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 2 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 3 týden: Evaluace výstupů
- 4 týden: Evaluace výstupů

Zatím zjištěné výstupy:

S Karolínou bylo potřeba procvičit všechno, protože by také potřebovala spíše pomoc speciálního pedagoga, který by se jí celý školní rok věnoval v každé situaci. S tímto však otec zásadně nesouhlasil a i přes několik vysvětlení a rozhovorů s učitelkou nechtěl, aby měla přiděleného pedagoga. Proto je vidět sice velký pokrok od loňského roku, ale zatím menší pokrok ve zde naplánovaných oblastech. Je důležité, aby se podařilo i nadále doplňovat další týdny činnostmi, ve kterých nebyl zaznamenán takový posun, jaký se předpokládal.

Předpokládané konečné výstupy:

- zvládá lépe hrubou a jemnou motoriku
- umí se lépe chovat a uposlechnout příkazu
- chápe a umí použít prosociální chování
- ovládá své emoce a nevyvolává konflikty
- rozumí některým časovým pojmům a předmatematickým výrazům
- umí se lépe soustředit
- zvládá lépe výslovnost některých hlásek

◆◆ BARBORA T. ◆◆

Osobní údaje:

Věk: 6/4

Rodina: úplná, matka – prodavačka, otec – dělník, 1 sourozenec (bratr 4,5 roku – chodí také do naší třídy)

Informace o rodině: Rodina žijící v rodinném domku na venkově. Obě děti slušně vychované, chlapec se často pomočuje.

Záliby: Barunka je velice šikovná, pilná, má mnoho zálib. Ráda se učí básničky, písničky, má ráda sport i pracovní činnosti. Ráda si povídá a pokládá otázky atd.

Anamnéza vzhledem k oblastem školní zralosti:

1) Fyzický (tělesný) vývoj

Zdravotní stav – Někdy je nemocná (angíny, kašel, rýma). Má vysokou postavu.

Hrubá motorika – Zde je vše v pořádku

Jemná motorika - Nejsou zde žádné problémy, vše je v normě.

2) Sociální vývoj

Dobře přijímá autoritu dospělého. Má smysl pro humor. K práci přistupuje svědomitě. Vyžaduje neustále zadávání úkolů. Vybírá si partnery pro svoji hru. Ve skupinové práci přispívá svým názorem a dokáže přijímat i názory ostatních a dělat kompromis. Preferuje stanovaná pravidla.

3) Emocionální vývoj

Správně dokáže rozlišit dobro a zlo. Když je třeba, pomáhá při řešení jiných sporů mezi dětmi. Zvládá ovládat své emoce. Vnímá pocity ostatních. Nemá ráda hádky a žalování. Vnímá radost a dokáže ji prožít. Miluje překvapení.

4) Kognitivní vývoj

Velmi dobře chápe časové pojmy, koloběh života. Uvědomuje si množství a rozměry. Dokáže roztřídit předměty podle jejich znaků a vlastností. Ráda klade otázky a je zvědavá. Je také dobrou posluchačkou a vždy se snaží správně odpovědět. Je schopna spravedlivě hodnotit práci svojí i druhých. Ráda objevuje nové věci a zjišťuje, jak která věc funguje.

Soustředění: Velmi dobře se dokáže soustředit na úkol nebo jinou zadanou činnost.

Smyslové vnímání: Vnímání smysly je v normě.

5) Jazykový vývoj

Rozvoj řeči: V rozhovoru používá vhodných výrazů a slovních obrátů. Dobře komunikuje s rodinou, přáteli i cizími osobami. Nemá problém s výslovností hlásek, s tempem řeči, intonací atd. Ráda vypráví, vysvětluje a ukazuje. Má dostatečnou slovní zásobu.

Diagnóza:

- zcela bez problémů

Cíle:

- pokračovat jako doposud

Konkrétní činnosti:

Únor

Březen

Duben

Květen

Červen

- pokračování v práci s dítětem tak, jak byla naplánována od začátku roku
- není třeba se věnovat více než doposud

Zatím zjištěné výstupy:

Barunka se během tohoto roku velice zlepšila v mnoha oblastech školní zralosti.

Předpokládané konečné výstupy:

Barunka je dobře připravena ve všech oblastech školní zralosti na vstup do 1. třídy ZŠ.

◆◆ ANNA S. – sestřenice TOMÁŠE H. ◆◆

Osobní údaje:

Věk: 5/8

Rodina: neúplná, matka – na MD, otec – neznámý, 1 sourozenec (bratr 2 roky)

Informace o rodině: Matka žije s dětmi a přítelem v panelovém domě. Anička příliš nemluví, občas pláče a neřekne proč.

Záliby: Často jen tak sedí a pozoruje okolí, někdy ráda kreslí a hraje si u stolečku se stavebnicí.

Anamnéza vzhledem k oblastem školní zralosti :

1) Fyzický (tělesný) vývoj

Zdravotní stav – Je často nemocná. Má drobnější postavu.

Hrubá motorika – Zdá se, že zde je vše v pořádku. Ráda běhá, skáče, hází, plave atd.

Jemná motorika – Zvládá všechny úkony v této oblasti, ale tempo je pomalejší. Vždy potřebuje více času.

2) Sociální vývoj

Přijímá bez problémů autoritu dospělého. Ke své práci přistupuje svědomitě. Potřebuje hodně velké povzbuzení a podporu. Chce si hrát jen s některými dětmi ve třídě, ostatní odmítá. Netouží být středem pozornosti, prosazovat své názory.

3) Emocionální vývoj

Má velké problémy se zvládnutím svých emocí. Často pláče bezdůvodně a nedokáže vysvětlit proč. Nedává najevo příliš radost.

4) Kognitivní vývoj

Ráda se straní kolektivu a jen ostatní pozoruje.

Soustředění: Někdy jí dělá velké problémy soustředit se na zadaný úkol.

Smyslové vnímání: Vnímání smysly se zdá být v normě.

5) Jazykový vývoj

Rozvoj řeči: Velmi málo mluví, spíše jen mlčí a pozoruje. Pokud řekne nějakou větu, zdá se být v pořádku - jak v používání vhodných výrazů a slovních obrátů, tak ve výslovnosti hlásek a tempu řeči. Je dobrou posluchačkou.

Diagnóza:

- nedostatečná imunita
- pomalejší tempo

- odmítání kolektivu
- špatné zvládnání emocí – pláč
- nedostatečná soustředěnost
- nemluvnost

Cíle:

- naučit se pracovat v kolektivu
- naučit se ovládat své emoce
- umět se více soustředit
- umět říci svůj názor

Konkrétní činnosti (viz. Příloha):

Únor

Březen

Duben

Květen

Během těchto měsíců se budou zařazovat takové činnosti, jako jsou kolektivní práce, práce ve skupině. Dále pak V: Pozornost a komunikační dovednosti (např. kruh - komunitní, diskusní, asociační).

Červen

- 1 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 2 týden: Opakování a doplňování dovednostmi, ve kterých mělo dítě určité problémy
- 3 týden: Evaluace výstupů
- 4 týden: Evaluace výstupů

Zatím zjištěné výstupy:

Anička se snaží komunikovat stále více a více. Začíná být zvědavá a ptá se občas na otázky, které ji zajímají. Upoutává na sebe pozornost tak, že se ráda přitulí a čeká pohlázení, nebo přinese ukázat svůj obrázek, výrobek, který vymodelovala. Byla by potřeba více času a prostoru ve třídě na další aktivity, ale to je zcela nemožné. Budeme se tedy snažit v tomto pokračovat.

Předpokládané konečné výstupy:

- zvládá pracovat v kolektivu
- umí ovládat své emoce
- umí se více soustředit
- umí vyslovit svůj názor

8 VÝSLEDKY

Pokud budu evaluovat poznatky ze zatím zjištěných výstupů (tj. z činností v oblastech, které jsem si naplánovala a konkrétně procvičovala s dětmi), mohu jen konstatovat, že se většina problémů a nedostatků nejen zlepšila. V několika případech nastal větší posun a v jiných zase menší. Menší posun nastal u dětí, které by potřebovaly péči speciálního pedagoga. Zde je opravdu potřeba se dětem plně věnovat i doma, čehož však vždy docílit nejde. Dětem i mně dělalo každé (třeba i malé) zlepšení vždy velkou radost. Mohu tedy jen konstatovat, že každá individuální příprava dětí do první třídy ZŠ je opravdu přínosná, pokud jsou činnosti naplánované a sledované v těch oblastech, které dělají dítěti nějaký problém. A zároveň je třeba říci, že v takovém počtu dětí (které jsou dnes běžně ve třídách MŠ) je to velký problém a někdy nelze dosáhnout z tohoto důvodu takových výsledků, kterých by se dosáhlo v menším počtu dětí.

9 ZÁVĚR

Je nezpochybnitelné, že dítě, které dochází posledním rokem do MŠ a chystá se tedy od příštího školního roku na vstup do ZŠ, musí být individuálně a systematicky na tento vstup připravováno. Pozornost by se měla věnovat zejména těm oblastem, ve kterých pocítujeme u dítěte malé či větší nedostatky. Tyto nedostatky je nejjednodušší zkoumat pomocí oblasti školní zralosti. Je velmi dobré rozpracovat si u každého dítěte několik bodů, vycházet z anamnézy, stanovit si cíle a výstupy. Určit konkrétní činnosti a dovednosti, které je potřeba s dítětem procvičovat, zařadit činnosti postupně a v různých časových intervalech. Je třeba brát v úvahu při plánování i tu variantu, že dítě může onemocnět a do školky nechodit. Pokud k tomuto dojde, je dobré se s rodiči spojit a vysvětlit jim některé činnosti, které mohou s dětmi sami procvičovat doma. Tyto činnosti je dobré při příchodu dítěte do MŠ překontrolovat a zjistit, jestli je naplněn daný cíl a jestli tak dítě dosáhlo stanoveného výstupu.

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat celkovou přípravu dětí předškolního věku a zjistit jak může dítěti pomoci několik posledních měsíců systematické a individuální práce v oblastech, kde má dítě ještě určité rezervy či nedostatky. Bylo zjištěno, že v některých oblastech v měsících ÚNOR a BŘEZEN šlo u dětí o velký posun, a na dětech bylo vidět, že jsou svým úspěchem motivovány do dalších činností.

Předpokládaný závěr (vzhledem k předpokládaným výstupům na konci školního roku) je tedy takový, že se většina nedostatků u dětí dá odstranit nebo alespoň vylepšit během několika málo posledních měsíců před nástupem do 1. třídy. Toto je však podmíněno dvěma kritérii - jednak tím, má – li učitelka za partnery rodiče, kteří dokáží spolupracovat a zvládají některé činnosti provádět se svým dítětem doma, a jednak tím pokud se učitelka může plně a individuálně věnovat šesti (sedmiletým) dětem, což je při dnešních počtech (28 přihlášených dětí na třídu v MŠ) skoro nemožné.

Závěrem lze tedy říci, že pokud je situace taková, že ve třídě v MŠ je zapsáno 28 dětí na třídě, nelze se plně věnovat cca 10 předškolním dětem, které mají ve svých dovednostech značné rezervy, a nelze je tedy dovést do maximální připravenosti na vstup do ZŠ. Ale zároveň je velmi důležité pokusit se najít chvíli na individuální činnosti s tímto dítětem, aby se dalo zároveň zmírnit určitý stupeň opoždění, jehož důsledky by mohly být velice vážné.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Andersonová, J., Fischgrundová, S., Lobascherová, M.: Dobrý start do školy. Praha, Portál, 1993. ISBN 80-85282-66-6.
- Doyon, L.: Hry pro všestranný rozvoj dítěte. Praha, Portál, 2003. ISBN 80-7178-754-X.
- Chrastěný, J., Chrastěná, M.: Velká kniha úkolů pro malé šikuly. Most, Severografia, 2009.
- Kol. autorů: Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha, VÚP, 2004. ISBN 80-87000-00-5
- Kol. autorů: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha, VÚP, 2004.
- Kol. autorů: Národní program rozvoje vzdělávání. Praha, Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
- Kol. autorů.: Veselé úkoly pro předškoláky. Praha, Fragment, 2010.
- Kreislová, Z.: Krok za krokem 1. třidou. Praha, Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2038-8.
- Kropáčková, J.: Budeme mít prvňáčka. Praha, Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-359-8.
- Kubálková, D.: Jak připravit dítě do 1. třídy. Praha, Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3246-6.
- Langmeier, J., Langmeier, M., Krejčířová, D.: Vývojová psychologie s úvodem do neurofyzologie. Praha, H&H, 1998. ISBN 80-86022-37-4.
- Looseová, A. C., Piekertová, N., Dienerová, G.: Grafomotorika pro děti předškolního věku. Praha, Portál, 2001. ISBN 80-7178-816-3.
- Mlčochová, M.: Šimonovy pracovní listy 3. Praha, Portál, 2005. ISBN 80-7367-004-6
- Pávková, B.: Řehoři, řekni Ř. Brno, Computer, 2009. ISBN 978-80-251-2512-0.
- Pekařová, L.: Jak žít a nezbláznit se. Olomouc, Poznání, 2006. ISBN 80-86606-49-X.
- Spilková, V. a kol.: Proměny primárního vzdělávání v ČR. Praha, Portál, 2005. ISBN 80-7178-942-9.
- Stará, E.: Strč prst skrz krk. Praha, Fragment, 2008. ISBN 978-80-253-0857-8.
- Svobodová, E., Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání. Praha, Raabe. ISBN 80-86307-39-5.

Tasovský, J.: Než půjdu do školy, budu si kreslit, poznávat, psát a hrát. Praha, BLUG. ISBN 978-80-7274-994-2.

Vágnerová, M.: Vývojová psychologie. Praha, Portál, 2000. ISBN 80-7178-208-0.

Verecká, N.: Jak pomáhat dětem při vstupu do školy. Praha, Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-474-2.

Volfová, H., Kolovská, I.: Předškoláci v pohybu 1. Praha, Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2317-4.

Volfová, H., Kolovská, I.: Předškoláci v pohybu 2. Praha, Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2748-6.

11 SEZNAM ZKRATEK

MŠMT – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

NPV – Národní program vzdělávání

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

MŠ – Mateřská škola

ZŠ – Základní škola

CNS – Centrální nervová soustava

12 PŘÍLOHY

Činnosti v konkrétních oblastech a pracovní listy, které jsem používala, jsou z větší části z knihy: Hry pro všestranný rozvoj dítěte (viz. seznam použité literatury).

I. CELKOVÁ BOHYBLIVOST

1. Dítě zasáhne v běhu míč postavený na zemi.
2. Dítě hází míč na zem jednou rukou a chytá ho.
3. Dítě skáče na vzdálenost 15 kroků po jedné noze.
4. Dítě sedí ve dřepu (na špičkách) s rozpaženými rukama. (Cvičíme jak s otevřenými očima, tak se zavřenými.)
5. Dítě skáče přes natažený provaz. (Provaz je v třech různých výškách. Nejvyšší výška nepřesáhne $\frac{1}{2}$ výšky od země ke koleni dítěte.)
6. Dítě vyskakuje na jedné noze na podložku (po schodech) nahoru a potom zase seskakuje dolů. (Opakujeme i na druhé noze).

II. JEMNÁ MOTORIKA

1. Dítě umí cvrknat kuličky.
2. Dítě navléká kus vlněné příze do veliké jehly a obšívá po obvodu obrazec nakreslený na tenkém papíru.
3. Dítě střídavě navléká malé a velké knoflíky na tenký provázek.
4. Dítě přenáší pomocí pinzety z misky do misky nevařenou rýži.
5. Dítě poskládá obrázek, který je rozstříhaný na části.
6. Dítě kreslí jednoduché geometrické tvary (kruh, čtverec, trojúhelník) a pak je vystříhne a nalepí zleva doprava na papír.
7. Dítě dělá kličku.
8. Dítě namaluje lidskou postavu. (Je třeba napsat, o koho jde. Např. maminka, tatínek, sourozenec Jára...)

III. TĚLESNÉ SCHÉMA

K poznání dominantní strany dítěte vám pomůže, když dítě necháte:

- dívat se skrz roličku toaletního papíru
- postrkovat míč jednou nohou
- házet drobné mince (umělá víčka od lahví) do kbelíku, který stojí metr před ním

Jakmile dítě objevilo dominantní stranu a uvědomilo si ji, uvážeme mu na (pravák – pravou ruku, levák – levou ruku) zápěstí provázek nebo stužku a sledujeme, jak používá svoji dominantní stranu.

1. Dítě se schová za skříň nebo za dveře a nechává vykukovat jen pravou nebo levou polovinu těla.
2. Dítě se dotýká stěny pravou rukou, pravou nohou, pravým stehnem, pravým loktem, pravým ramenem, pravým kolenem. Opakujeme i s levou částí těla (levá ruka, levá noha, levé stehno, levý loket, levé rameno, levé koleno).
3. Dítě drží ve své dominantní ruce lžici a na ní má kuličku (hrášek). Jde přes henu (od hrany koberce) na druhou stranu, zpět dá lžici do druhé ruky.
4. Dítě se volně prochází po koberci. Jakmile uslyší „pravá“ – klekne si na pravé koleno, „levá“ – klekne si na levé koleno.
5. Dítě sedí na židli a, jakmile uč. tleskne 1x, zvedne pravou ruku a pravou nohu, 2x levou ruku a levou nohu.
6. Dítě otáčí papírovým prstencem kolem zápěstí pravé ruky a pak kolem levé ruky (10x).
7. Dítě kutálí (jedním pohybem) papírovou ruličku na stole nejprve zleva doprava a pak zprava doleva.
8. Položte na podlahu provázek o délce asi tři metry. Požádejte dítě, aby prošlo vpravo od provázku a pak vlevo od provázku.
9. Hrajeme hru „Honza říká“. Příkazy zní:
 - dotkni se pravou rukou levého ucha
 - dotkni se levou rukou pravého kotníku
 - zakryj si levou rukou levé oko
 - chytni si pravou rukou pravé stehno
10. Dítě nakreslí na list papíru vpravo nahoře kroužek, vlevo dole čtverec.
11. Na následujícím obrázku dítě zakroužkuje červenou barvou nebo červeně vybarví věci, které směřují doprava. Modrou barvou věci, které směřují doleva.

IV. PROSTOROVÁ ORIENTACE

1. Dítě sedí uprostřed místnosti a vyjmenovává, co vidí **před** sebou, **vpředu**, **vzadu**, **za** sebou, **vedle** sebe, **napravo**, **nalevo**.
2. Dítě hází míč **nahoru**, **dopředu**, **napravo** od sebe, **nalevo** od sebe.

3. Dítě rozděljuje šest různě velkých pastelek. Největší staví napravo, nejmenší nalevo.
4. *Pracovní list „ spojené knoflíky“.*
5. Dítě napodobí obrázek, který jsme udělali na stole z kousku vlněné příze - jeden zaoblený, druhý má hrany.
6. *Pracovní list „zakroužkování křížků“.*
7. *Pracovní list „zakroužkování křížků podle pokynů“.*
8. *Pracovní list „tabulka“.*
9. *Pracovní list „obrázky“.*
10. *Pracovní list“ tabulky s obrázky“.*
11. *Pracovní list „letadla“.*
12. *Pracovní list se sedmi obrázky.*

V. ČASOVÁ ORIENTACE A RYTMUS

Časová orientace:

1. Dítě vyjmenovává ve správném pořadí kusy oblečení, které si musí vzít, když se obléká.
2. Dítě postupně seřadí pět různě dlouhých pastelek. (Postupuje od nejmenší k největší. Pak je promícháme a dítě je řadí od největší k nejmenší.)
3. Dítě položí vidličku do středu stolu, nůž před vidličku, lžičku za vidličku, tužku před nůž, knoflík za lžičku. Pak se ho zeptejte, který s předmětů je první, který poslední, který je před kterým, který je za kterým.
4. Dítě vyrovná na stůl několik předmětů. Pak vám říká, který je první, druhý, třetí, poslední, který leží hned před druhým, hned za druhým, hned před třetím, hned za třetím.
5. Dítě ví, co mělo včera k obědu a co mělo dnes.
6. Dítě ví, co se dělá v noci a co ve dne. (Popisuje)
7. *Pracovní list „zvířata“.* Dítě vidí zvíře a napodobuje hlas prvního, třetího, druhého, čtvrtého a posledního zvířete.
8. Ukažte dítěti 4 obrázky ročních období. Vysvětlete mu charakteristické znaky každého z nich tak, jak za sebou následují. Dítě říká, které období následuje před létem, po podzimu, po jaru, před zimou, po létu, před jarem, před podzimem, po zimě.
9. *Pracovní karty. Postupně řadíme strom, sněhuláka.*
10. *Pracovní listy „geometrické tvary“.*

Rytmus:

1. Zeptejte se dítěte, co je rychlejší a co je pomalejší:
 - letadlo nebo vlak
 - vlak nebo loď
 - jízda na kole nebo chůze pěšky
 - želva nebo kachna
 - kuň nebo kočka
2. Když ukážete dítěti jeden předmět, jednou tleskne, když ukážete dva předměty, tleskne dvakrát.
3. Dítě zpívá a vyťukává rytmus písničky (ozvučná dřívka, nebo tleská).
4. Dítě sleduje rytmus, který udáváte tleskáním, a bouchne v tomtéž rytmu do míče.
5. Pomalu vyslovujte jména osob, které dítě zná, nebo názvy předmětů a požádejte ho, aby vyznačovalo rytmus tleskáním, skákáním, kýváním hlavy.
6. Dítě sleduje následující sestavy. Čtverec znamená - dítě tleskne, kroužek - plácne se do steh, trojúhelník – klepne se na ramena.

VI. VNÍMÁNÍ

Zrakové rozlišování:

1. Obrázky, na kterých něco chybí. Dítě určuje, co chybí.
2. *Pracovní list : co je v řadě odlišné, jiné, co tam nepatří.*
3. *Pracovní list „ šipky“. Dítě hledá tu šipku, která je jiná než ostatní.*
4. *Pracovní listy (Tvar, který je shodný s prvním. Tvar, který je odlišný od prvního)*
5. *Pracovní list „b“ „p“. Dítě vybarví pouze ta políčka kde se nachází písmeno „b“.*
6. *Pracovní list. Dokreslení ½ obrázku zrcadlově.*

Vizuální paměť:

1. Ukážeme dítěti pět obrázků. Když si je dobře prohlédne, obrátíme je a zeptáme se ho, kde bylo např. sluníčko, koláč atd.
2. Vystříhneme z kartonu kolečko, čtverec, trojúhelník a srovnáme je v určitém pořadí. Dítě je z paměti řadí znovu.
3. Ukážeme dítěti dvě stránky z obrázkové knížky a zeptáme se ho (když knihu zavřeme), co vidělo na první stránce a co na druhé. (První stránka je vždy vlevo.)

4. Ukažte dítěti postupně jeden připravený lístek s obrázkem po druhém a z geometrickými tvary a pak ho schovejte. Dítě vyjmenuje obrázky ve správném pořadí zleva doprava.

Sluchové rozlišování:

1. Napodobujte hluboký hlas a vysoký hlas. Když je zvuk hluboký, dítě připaží. Když je zvuk vysoký, dítě zdvihne paže nad hlavu.
2. Vydávejte dlouhé a krátké zvuky. Když je zvuk dlouhý, dítě položí na stůl dlouhou pastelku. Když je zvuk krátký, dítě položí na stůl krátkou pastelku.
3. Vydávejte silné a slabé zvuky. Když je zvuk slabý, dítě si sedne do dřepu. Když je silný, dítě si stoupne.
4. Řekněte dítěti dvě slova (vyslovujte pomalu) a zeptejte se ho, které je delší a které kratší. Příklady:
 - les, borovice
 - ulice, dům
 - film, kamera
 - pláštěnka, bota
 - pondělí, středa
 - noha, nohavice
 - ohrada, dvůr
 - bez, kopretina
 - bleděmodrý, černý
 - nit, bavlna.

Sluchová paměť:

1. Dítě opakuje jednotlivé hlásky, které vyslovujete – silně, středně silně a slabě.

Příklady: - A (silně), A (středně silně), A (silně)

- U

- I

2. Říkejte slova, která se navzájem podobají, a požádejte dítě, aby je opakovalo.

Příklady:

- chleba, třeba
- víla, pila
- vlak, mrak
- les, pes
- most, dost

- leží, běží
 - vrána, brána
 - malý, milý
3. Dítě vykonává popořádku úkoly, které mu zadáváme. Např. Jdi pro hřeben, vrať se a posaď se. Vezmi papír, vyber červenou pastelku a nakresli kolečko. Vezmi talíř lžici, nůž, vidličku a jdi to položit na stůl, kde sedíš..., pak se vrať pro hrneček s pitím.
 4. Dítě vyslovuje po nás a – á, e – é, i – í, o – ó, u – ů.
 5. Řekneme větu a dítě ji po nás opakuje.

Příklad: My: Kočka je milá.

Dítě: Kočka je milá

My: Kočka je milá, malá.

Dítě: Kočka je milá, malá.

My: Kočka je milá, malá, bílá.

Dítě : Kočka je milá, malá, bílá.

My : Kočka je milá, malá, bílá, hbitá.

Dítě : Kočka je milá, malá, bílá, hbitá.

VII. POZORNOST

1. Dítě chodí po místnosti, aniž by udělalo hluk.
2. Dítě chodí volně po místnosti na písničku nebo hudbu z CD. Jakmile hudba přestane hrát, dítě se zastaví. Dítě zvládá „štronzo“.
3. Dítěti šeptáme a ono opakuje krátké věty.
4. Položíme na stůl různé předměty. Dítě si je prohlédne. Pak se otočí a my jeden předmět přemístíme jinam.
5. Dítě opakuje vymyšlená slova
 - radobil
 - agrifa
 - opratimape
 - karikatelu
 - kontrafil
 - trikopár
 - blukazitepá
 - pilorupaki

6. Dítě vždy tleskne, jakmile uslyší jméno zvířete, osoby, květiny. Čteme dítěti nějaký text.

„Včera jsem viděla psa, který běžel za kocourem našeho souseda. Ten zlý kocour snědl tři rybičky a jednoho modrého ptáčka. Pes je rychlejší než jehně, ale je menší než kůň. Viděl jsem klisnu s hřebcem. Cválali po poli společně se svým přítelem zajícem. Zajíc běhá rychleji než želva, ale je zbrklý.“

7. Dítě vyhledá rozdíly mezi dvěma skoro stejnými obrázky.
8. Na čtverečkový papír zakresluje dítě trasu podle pokynu. (Jeden čtvereček nahoru, tři doprava, pět nahoru, dva doleva, jeden dolů atd.)

VIII. UVAŽOVÁNÍ A PŘÍPRAVA NA MATEMATIKU

Dříve, než se dítě začne učit matematiku, musí znát některé přípravné pojmy, které mu usnadní vstup do tohoto světa.

Proto se učí:

- rozeznávat základní barvy
- znát prostorové pojmy: nad, pod, nahoře, dole, vysoko, nízko, blízko, daleko, mezi, vedle, po stranách, uprostřed, uvnitř, vně, za, před
- znát rozdíly mezi dlouhým a krátkým, plným a prázdným, silným a slabým, méně a více, přidat a ubrat
- rozeznávat geometrické tvary: kruh, čtverec, obdélník a trojúhelník
- porovnávat: málo, hodně, stejně, totéž, stejná délka, tloušťka, úplně, zčásti
- tvořit celky přeskupováním, vyznačováním, sestavováním skupin podle množství, velikosti, délky, tloušťky, šířky nebo podle dalších vlastností
- rozeznávat číslice od jedné do šesti

1. Dítě zná základní barvy.
2. Dítě vyjmenuje pět zvířat, pět potravin, pět druhů oblečení, pět kusů nábytku, pět dopravních prostředků, pět rostlin, pět elektrospotřebičů.
3. Dítě vyjmenuje dvě teplé věci (např. slunce, teplý čaj) a dvě studené (např. sníh, zmrzlina).
4. Dítě vyjmenuje pět věcí, které se nacházejí v koupelně, v kuchyni, v obývacím pokoji, v dětském pokojíčku, v garáži.

5. Dítě umí správně vyjmenovat všechny členy „zvířecí rodiny“
 - pes – fena, štěně
 - kočka – kocour, kotě
 - medvěd – medvídě, medvědice
 - husa – houser, house
 - kráva – býk, tele
 - ovce – beran, jehně
 - kobyła – kůň, hříbě
 - vepř – sviňka, sele
 - kachna – kačer, kachně
 - slepice – kohout, kuře
 - slon, slonice, slůně
 - lev – lvice, lvíče
6. Dítě zná potraviny, které nám poskytují zvířata : vejce – slepice, kráva – mléko, ovce – mléko, vlnu, husa – peří, vepř – maso (děti mohou říkat i šunku, klobásu atd.)
7. Dítě zná názvy „domů“ zvířat.
8. Dítě vyjmenuje tři sladké a tři slané potraviny.
9. Dítě vyjmenuje dvě zvířata, která mohou létat, která mohou plavat a která mohou běhat.
10. Dítě vyjmenuje pět zvířat žijících na statku, v lese, ve vodě a pět exotických (ZOO).
11. Dítě vyjmenuje tři zvířata, která jsou větší než pes, menší než myš, větší než osel.
12. Položíme před dítě pět obrázků s motivy smyslů. Říkáme dítěti věty a chceme, aby ukázalo na smysl, ke kterému se věta vztahuje.

Příklady :

- Jím dobré jablko (chuť).
- Zvon zvoní
- Vidím, že máš mokré kalhoty.
- Dotýkám se hebkého kožíšku kočky.
- Cítím vůni polévky.
- Rád poslouchám rádio.
- Čokoláda je sladká.
- Podívej se, kde běhá pes.

- Hladí hrubou kůru stromu.
 - Nevím, jaká vůně se rozlévá po místnosti.
13. Dítě najde slovo, které mezi dané nepatří a umí vysvětlit proč.
- hruška, jablko, míč, banán
 - mrkev, stůl, brokolice, zelí
 - kniha, kladivo, šroubovák, kleště
 - lednička, vysavač, myčka nádobí, auto
 - bouda, kurník, pes, stáj
 - noha, dámské šaty, kalhoty, punčochy
 - královna, prodavač, princezna, král
 - tatínek, bratr, učitelka, maminka
14. Dítě umí rozdělit na dvě poloviny deset předmětů.
15. Dítě zná své jméno, příjmení, město (obec), ve kterém bydlí, ulici, číslo domu, svůj věk.

IX. ÚSTNÍ VYJADŘOVÁNÍ

1. Dítě umí vyjmenovat správně všechny hlásky.
2. Dítě ještě neumí bezpečně vyslovit hlásku.
3. Dítě správně vyslovuje (zná rozdíl) krátkou a dlouhou samohláskou.
4. Dítě nemá dostačující slovní zásobu.
5. atd...

X. GRAFICKÉ VYJADŘOVÁNÍ

(viz Seznam použité literatury)